Europos LIETUVIS

NR. 44 (323) LONDONAS 1953 LAPKRITIS 5 VII METAI

MUSU ISIPAREIGOJIMAI NEPROPORCINGI MUSU JEGOMS

DBLS PIRMININKO PRANEŠIMO VISUOTINIAME SĄJUNGOS SUVAŽIAVIME SANTRAUKA

Septintamė metiniame atstovų su važiavime, kaip ir kiekvienais metais, DBLS pirmininkas padarė plačią, tiek Sąjungos veiklos, tiek laikraščio, spaustuvės, Lietuvių Namų knygų leidyklos „Bendrijos" apžvalgą. Čia spausdiname tik jo pranešimo kaikurias ištraukas.

Bendrose pastabose pirmininkas Bajorinas sakė: „Būtų labai neišmintinga planuoti tik trumpam laikui, nes toks planavimas mums gali būti ir asmeniškai ir tautiškai žalingas. Norėdami išlikti ir ilguose tremties metuose dvasiniai ir fiziniai sveikais ir tvirtais, turime atidžiai ir išmintingai nustatyti planus ilgesniam tremties gyvenimui. Šio suvažiavimo dalyviai turi tris konkrečius uždavinius aptarti, nuo kurių tinkamo svarstymo ir sprendimo priklausys mūsų šios kolonijos lietuvių ateitis ir plėvėsuojančios lietuviškos vėliavos išlaikymas šiame krašte. Tie uždaviniai yra: DBLS veikla, jos finansavimas ir „Europos Lietuvio" reikalai."

Daugumai mūsų šio krašto tautiečių DBLS yra vienintelė, grynai tautiška organizacija, mūsų pačių įkurta ir pamėgta su visais jos tobulumais ir trūkumais. Šito pasiekta nelengvai, bet per vargus, triusą ir sveiku mūsų visų nusistatymu ir pažiūromis. Mūsų uždavinys yra tuo keliu ir toliau eiti, nors tas kelias būtų dar sunkesnis.

Veikla skyriuose pradėjo kai kur merdėti, o kai nėra veiklos, nėra ir narių ir pinigų. Dingo kai kur ir mūsų prieš kelis metus turėtas idealizmas, pasišventimas lietuviškam darbui. Šitą mes turime pataisyti. O tai galima padaryti, jeigu tik atsiras po vieną kitą lietuviškos veiklos apaštalą, kiekviename skyriuje. Tokie apaštalai, paprastai, pajėgia ir narių daugiau suverbuoti ir skyrių veiklą pagyvinti.

Centro Valdybos veikla peržvelgdamas, pirmininkas chronologine tvarka papasakojo apie kiekvieną didesnį mūsų kolonijoje įvykį, prie kurio vienokiu ar kitokiu būdu Centro valdyba yra prisidėjusi, suruošusi eilę minėjimu ir t. t.

Dar ilgiau pirmininkas kalbėjo „Europos Lietuvio" reikalais, kuris, jo žodžiais, metai iš metų yra vienas sunkiausių uždavinių ir galvosukių, metai iš metu yra mūsų kolonijai, o ypač Centro valdybai tikras „trouble maker", be kurio, tačiau, gyventi negalime, ir todėl turime jam atleisti už tai, kad jis mums duoda nuostolius ir turime rasti būdų ne tik jo nuostolius padengti, bet ir ateityje jį būtinai išlaikyti. Šiuo metu pradėtas „Eur. Lietuvio" vajus naujiems prenumeratoriams surasti. Jei „Europos Lietuvis" pasiektų bent 2500 skaitytojų, kurie užsimokėtų, jis beveik išsiverstų gautomis pajamomis. — Reikia, sakė pirmininkas, vieną kartą pašalinti susidariusią skaitytojų tarpe iliuziją, kuri atsirado ryšium su nuosavos spaustuvės įsigijimu. Kaip ten, girdi, yra, klausia ne vienas, kad savo spaustuvę turėdami, negalime laikraščio atspausdinti be nuostolių Atsakymas tokiems klausimams yra paprastas: jei būtume iki šiolei savos spaustuvės neturėję, — seniai nebeturėtume ir laikraščio. Už tokią kainą, kuri dabar mokama spaustuvei, jokia svetima spaustuvė nesiimtų spausdinti. Jokia svetima spaustuvė nespausdintų, jei jai neturėtume tuoj pat sumokėti, tuo tarpu mūsų spaustuvė ji spausdina, negaudama kartais nė vieno peno per kelias savaites. Anksčiau, kai Sąjungos narių mokesčio susidarydavo didesnės sumos, Sąjunga padengdavo tas išlaidas iš nario mokesčio. Dabar ji, Sąjunga, nebegali to padaryti, nes pati neįveikia sudurti galų iš tos sumos, kuri susidaro iš nario mokesčio. Kiekvienas turėtų suprasti, kad ir sava spaustuvė veltui laikraščio atspausdinti negali, nes reikia mokėti ir saviems darbininkams algas, reikia mokėti už popierį, šviesą, kurą, tepalus, mašinų taisymą ir t. t. Faktas, tačiau, yra tas, kad jei šiuo metu nuosavai spaustuvei už tokį laikraštį mokama 45 svarai, tai svetimai spaustuvei reikėtų mokėti 80 svarų. Per spaustuvės vajų surinkta tik 1000 svarų. Kiekvienam suprantama, kad už tokį kapitalą neįrengsime tinkamos spaustuvės. Jau šiuo metu spaustuvės inventorius siekia gerokai per 2000 svarų, kas reiškia, kad reikėjo pasidaryti skolos, ir reikia ją grąžinti nors ir dalimis tai daroma. Nors ir labai mielaširdinga spaustuvė būdama, ji negali daryti didesnio stebuklo, ko ji yra padariusi: pradėjo be patyrimo, paruošė savus specialistus, pradėjo be jokio kapitalo, todėl kaip galima reikalauti, kad ji vos pradėjusi dirbti savo jėgomis, padarytų pelno, kad galėtų laikraštį spausdinti mažiau negu puse kainos, kaip kad ji tai daro dabar. Visiškai kitaip mūsų reikalai atrodytų, jei laikraštį skaitytų nors pusė lietuvių, gyvenančių šitame krašte. Dabar kaip tik pravedamas „E. Lietuvio" vajus, todėl kiekvieno šitame suvažiavimo dalyvaujančio pareiga ateiti tam vajui talkon, paraginti lietuvius užsisakyti laikraštį! — kvietė suvažiavimo dalyvius prisidėti prie šio darbo, aiškindamas, kad vieno egzempl. atspausdinimas ar vieno tūkstančio, nesudaro didelio išlaidų skirtumo.

Baigdamas pranešimą apie laikraščio būklę, pirmininkas pastebėjo: — „Europos Lietuvis" yra vienintelis savaitraštis, nesileidžias į partines nei veiksnines rietenas, kuo džiaugiasi ir dauguma skaitytojų. Žinia, kad ir jis visiems įtikti negali, bet ir čia turime būti teisingi ir daboti daugumos pageidavimų. Jis bus žymiai geresnis ir ateityje, jei mes, čia susirinkę, nepagailėsime savo mažo indėlio, surasdami jam naujų skaitytojų. O laikraštis yra vienintelė mūsų konkreti veikla, vienintelis ginklas, vienintelė būtinybė."

Pavaizdavęs atstovams laikraščio padėtį, pirmininkas grįžo prie Sąjungos reikalų. Be kita ko, jis pabrėžė: — Mūsų kolonijos pareigos šiame labai svarbiame pasaulio politikos centre tebėra tos pačios kaip ir anksčiau, tuo tarpu mūsų jėgos toms pareigoms atlikti labai sumažėjusios. Mūsų įsipareigojimai čia yra neproporcingi mūsų žmonių ir pinigų visumai. Tuo pačiu laiku už jūriuose būklė yra visiškai kita: mažesnės svarbos už D. Britaniją kraštuose, kaip Kanadoje, Australijoje, N. Zelandijoje žmonių ir tuo pačiu pinigų resursai yra žymiai didesni, negu šitame krašte. Net ir Amerikoj pareigų ir turimų pajėgų proporcija yra nesulyginamai geresnė, negu pas mus. Iš to galima padaryti dvi logiškas išvadas: D. Britanijos lietuviai neša sunkesnę naštą Lietuvos laisvinimo byloje, negu užjūrio lietuviai, nes jie, su neproporcingai mažomis jėgomis turi kovoti su nutautėjimu, išlaikyti spaudą ir veiklą, ir svarbiausia, ginti Lietuvos reikalus šiame svarbiame pasaulio krašte. Tai viena. Antra išvada — D. Britanijos lietuviai šitą neproporcingai didelę naštą negalės ilgai pakelti be p a r a m o s iš k i t u r!

Neturtingos lietuvių kolonijos Europoje, kaip Vokietijoje ir Prancūzijoje, jau nuo seniai yra kitų remiamos. Mes iki šiolei nesamę gavę iš kitur nė vieno peno paramos: kol galėjome, tol patys vertėmės savo resursais. Esu tikras, kad nėra pasaulyje kitos lietuvių tokios kolonijos, kuri būtų proporcingai lietuvių skaičiui tiek pinigo suaukojusi įvairiems lietuvybės išlaikymo ir Lietuvos bylos gynimo reikalams, kiek suaukojo D. Britanijos lietuviai. Šiandien neužtenka ir to iki šiol mūsų duosnumo. Atėjo laikas pasvarstyti šį klausimą platesnėje plotmėje. Jeigu norima, kad mes tinkamai aptarnautume šį kraštą su čia esamų lietuvių skaičiumi, tada užjūrio kraštai, kurie sutraukė tiek daug lietuvių iš Anglijos, turi mums padėti. Reikia ieškoti demokratiškesnio visų lietuviškų jėgų padalinimo pasaulyje, ir čia, man rodos, mūsų veiksniai kaip VLIK'as per Tautos Fondą ar kitu keliu šią nelygybę turėtų išlyginti. Lietuvą vaduoti reikalinga ne vien Reutlingene ir Vašingtone, bet taip pat Londone, Paryžiuje, Romoje!

Laikraštis yra svarbiausias įrankis tiek čia D. Britanijoje, tiek Europoje lietuvybei ir lietuviškai veiklai palaikyti, tuo pačiu ir laisvinimo kovai vesti. Todėl „Europos Lietuvio" reikalas turėtų būti ne vien mūsų mažos saujelės šitame krašte belikusių, bet ir mūsų veiksnių ir visos lietuviškos visuomenės pasaulyje reikalas! Sustokime leidę „E. L", ir greitai pamatysime kiek iš to bus žalos mums, čia gyvenantiems, mūsų veiksniams, Tautos Fondui ir visiems lietuviškiems užsimojimams Europoje pasilikusių lietuvių tarpe. Todėl manau ir tikiuos, kad šis suvažiavimas tą reikalą turėtų gyvai pasvarstyti ir duoti atitinkamus patarėdymus būsimai Centro Valdybai, — baigė tuo klausimu pranešimą DBLS pirmininkas, M. Bajorinas.

Paskutinėje pranešimo dalyje pirmininkas palietė Sąjungos nuosavybėje esamų Namų akcijų klausimą, siūlydamas suvažiavimui išrinkti DBLS patikėtinius, ką, kaip jau buvome rašę, suvažiavimas ir įgyvendino.

Oficialų pranešimą baigęs, M. Bajorinas paprašė suvažiavimo, leisti jam pasakyti kelis žodžius, liečiančius jį, kaip DBLS pirmininką: „DBLS Centro Valdybos nariu buvau septyneris metus, t. y. visą Sąjungos egzistavimo metą, jos kūrimosi dienomis buvau organizacinio Komiteto nariu. Keturis paskutiniuosius metus ėjau pirmininko pareigas. Vienas mano kolegų, neperseniai, pasakė, kad mes, lietuviai, savo organizacijų pirmininkus laikome iki penkerių metų, o vėliau juos išmetame. Asmeniškai kategoriškai nutariau to malonumo suvažiavusiem atstovams neduoti, ir todėl ateinantiems metams nebesutiksiu kandidatuoti į pirmininkus".

Šitaip pareiškęs, M. Bajorinas padėkojo su juo dirbusiems centro valdybos nariams, esamam ir buvusiem sredaktoriams, Tarybos nariams, namų b-vės tarnautojams ir visiems kitiems, kviesdamas ir toliau ištikimai dirbti Lietuvai ir lietuvybės naudai ir mūsų DBLS organizacijai. Tačiau, kaip jau pereitos savaitės „E. L." pažymėjome, Suvažiavimas buvo kitos nuomonės: Suvažiavę atstovai nesutiko atleisti M. Bajorino iš pirmininkų, privertė kandidatuoti, išrinkdami jį penktuosius metus būti D. Britanijos organizuotų lietuvių priekyje.

Tos organizacijos ateities gyvenimas ir veikla priklausys ne nuo vieno pirmininko: jei kiekvienas skyriaus pirmininkas, kiekvienas Sąjungos narys padarys tai, kas organizuotam lietuviui dera, — neturėsime tokių bėdų, kurios šiuo metu DBLS slegia, jei tą uždavinį atliks tik dalis pasišventėlių — ateinantį rudenį dar daugiau kaltinsime pirmininką, nes taip jau buvo, yra ir bus: už mūsų pačių kaltes, — lengviausiai surasti kaltininką ir sudeginti jį ant laužo...

D.

GALIMA ATOSTOGAUTI LIETUVOJE...

Nuo 1953 m. lapkričio 1 d. išvykstantiems į užsienį atostogauti, bus leista išsivežti 50 svarų per metus. Tas leidimas galioja taip pat ir tiems, kurie vyktų vasaroti ir už geležinės uždangos esančius kraštus, kaip Vengrija, Bulgarija, Albanija, Rumunija, Lenkija. Tų valstybių skaičiuje atskirai išvardinta USSR ir Estija, Latvija ir Lietuva. Tuo būdu šis D. Britanijos vyriausybės potvarkis įsakmiai rodo, kad D. Britanija Pabaltijo valstybių formaliai ne laiko Sovietų Sąjungos dalimi.

Vis šis tas! Klausimas tik, kas surizikuos vykti atostogų į Lietuvą, ir kiek svarų reikėtų, jei iš ten norėtum žmogus grįžti? Tikriausiai, 50 neužtektų...

AR GALESIME EMIGRUOTI AMERIKON?

D. BRITANIJOS LIETUVIAI PRIVALO PROTESTUOTI PRIEŠ JIEMS DAROMĄ SKRIAUDĄ.

(Iš pasikalbėjimo su BALFo vice—pirmininke p. A. Devenienė)

Grįždama iš Haagoje įvykusio Europos Sąjūdžio kongreso, p. A. Devenienė žymi Amerikos lietuvių visuomenės veikėja ir BALFo pirmininko pavaduotoja, kaip jau esame pereitą savaitę pažymėję, kelias dienas viešėjo Londone. Ta proga pasinaudodamas, kreipiaus į mieląją viešnę, prašydamas atsakyti į kelis, mums, gyvenantiems D. Britanijoje, rūpimus klausimus.

— BALFo paskelbtame aplinkraštyje sakoma, kad — nuo įstatymo vėlyvesnės interpretacijos paaiškės, ar pabėgėliai Anglijoje galės šiuo naujuoju įstatymu naudotis. Kokiu būdu įvyko šis lietuvių, gyvenančių Anglijoje, išskyrimas?

— Kaip žinote, pradžioje turėjome didžiausius sunkumus nugalėti, norėdami pakreipti įstatymo raidą ta prasme, kad jis būtų taikomas ir tiems pabėgėliams, kurie atsidūrė šioje pusėje geležinės uždangos prieš 1945 metų gegužės 8 d. Vyravo nuotaikos, kad Amerikon bus įsileista tik tie pabėgėliai, kurie į Vakarus patėko po vokiečių kapituliacijos. Mūsų laimei, po labai didelių pastangų pavyko šį įstatymą pakreipti ta prasme, kad ir anksčiau Vakaruose atsidūrę pabėgėliai galėtų juo pasinaudoti. Ilga būtu ir nekasdieninė istorija, norint nupasakoti tas nuotaikas ir tas kovas, vykusias dėl imigracijos įstatymo Kongrese, pereitą vasarą.

Po įstatymo pravedimo buvo išleistos NATO valstybių taisyklės, ir jose išvardinti Europos kraštai, iš kurių pabėgėliai galės įvažiuoti Amerikon, tačiau sąraše neįtraukta Anglija. Galima prileisti, kad šitai atsitiko todėl, jog JAV jaučiama šiek tiek nusistatymo prieš britus, kurie neištęsėjo savo pažadų tiek UNROJE, tiek IRO, kurie nenori imtis atsakomybės pabėgėlių atžvilgiu: pasirinko stipresniuosius ir palieka juos likimui. Aš visiškai suprantu, kad čia už anglų kaltes, atrodo, tenka nukentėti nekaltiems pabėgėliams. Bet, turint galvoje, kad iš Anglijos tremtinių nėra jokio protesto, tai BALFAS, darydamas tik savo vardu, bet kokius žygius tuo reikalu, vargu, ar ką nors pasiektų. Reikėtų tuo klausimu visų šiame krašte tautybių vieningos akcijos, nurodant, kad tiek lietuviai pabėgėliai, tiek ir kiti, neturį sąlygų šitame krašte įsikurti, yra diskriminuojami tiek darbe, tiek nuosavybės įsigijimo klausimuose, tiek jaunimo švietimo reikale ir t.t. BALFAS, turėdamas tokius konkrečius dokumentus, galėtų imtis ieškoti lengvatų įvažiavimui ir šiame krašte gyvenantiems lietuviams. Bet čia, kaip jau minėjau, reikalinga pačių Anglijos lietuvių iniciatyvos ir įrodymų, kad jie šiame krašte nėra galutinai įsikūrę ir neturį tam sąlygų. Tokius pareiškimus galite siųsti BALFui, A. Devenienės vardu. Tikėkite, kad Balfas yra daręs žygių, čia gyvenantiems lietuviams įsikurti Amerikoje. Atsakyta, kad daug yra vietos Kanadoje, kuri yra Anglijos dominija ir kurioje nėra blogos sąlygos įsikurimui. Gal būt ton sąskaiton manoma Anglijoje gyvenančius tremtinius įrašyti. Todėl jei nė Amerikon, tai dabar yra tvirtas pagrindas reikalauti lengvesnių sąlygų įsileisti Kanadon, — paaiškino mums rūpimuoju klausimu Balfo vicepirmininkė p. A. Devenienė.

— O kapi su Vokietijoje tebegyvenančiais lietuviais? Ar iš ten daug lietuvių gali tikėtis išvykti Amerikon?

— Tikiuosi, kad apie pusantro tūkstančio šiuo metu stovyklose gyvenančių lietuvių išvyks, bet reikia labai daug ir kruopštaus darbo. Ten jau yra išaugusio jaunimo, apsipratusio su vietos sąlygomis, ten yra ir tokių, kurie patys nepajėgia sudaryti dokumentų, yra buvusių ligonių, dabar pasveikusių, kurie, bijau, patys pradėję eiti stacijas per visas komisijas ir konsulatus, patys pradėję tuo reikalu rūpintis, gali vėl, ko gera, susirgti. Todėl vienas didžiausių mūsų rūpesčių yra rasti lėšų tinkamai šiai emigracijai pravesti ir pagelbėti tiems Vokietijos lietuviams.

— Kokia, Jūsų nuomonė, apskritai šio metu būklė lietuvių, pasilikusių Vokietijoje?

— Po šešerių metų aš vėl turėjau progos pamatyti savo akimis tremtinių gyvenimą Vokietijoje. Įspūdis visai kitas: anksčiau visų akyse reiškėsi baimė prieš bolševikų gresmę, bet buvo jausti viltis išvykti ir įsikurti naujame krašte. Šiandien net ir tos baimės nebesimato. Žmonės rezignavę. Jie nebetiki, kad galės kur nors įsikurti, jiems viskas ebejinga. Nors ir patalpos geresnės, nors ir maistas nėra toks pasibaisėtinas blogas. Jie, tie pasilikę lietuviai, mano, kad ir ryt ir poryt bus tas pats, ir jie nebenori tikėti į geresnį rytojų. Dėl šitokios rezignacijos, suprantama, dar sunkesnės tremties dienose jų nuotaikos. Todėl didelę atsakomybę reikia jausti ir pagelbėti jiems susitvarkyti ir išvykti, kurie gali. Jiem sišvykus, liks ne taip jau daug — apie 2500 Lietuvos piliečių ir apie 4-5 tūkstančius M. Lietuvos. Tada ir šalpos darbas bus įmanomesnis ir geresnis, nubraukus išemigravusius ir padarius tinkamą atranką pasilikusiųjų.

— Kaip Jūsų akimis žiūrint atrodo Vasario 16 Gimnazijos įsikūrimas nuosavuose namuose?

Jei mane kas nors būtų paklausęs prieš perkant tuos rūmus, turėčiau daug ką pasakyti, išandien, kada jau viskas padaryta ir kapitalas įdėtas, turiu pasidžiaugti tuo, kas padaryta.

— Ar Gimnazija yra didelė našta BALFUI?

— Balfui gimnazija nėra našta, tik, žinoma, dalis aukų, kurios eitų tremtinių naudai, šiandien reikia skirti 200 mokinių. Gal ir gerai, nes mes paruošiame mūsų jaunimą tau tai, Balfas, tur būt, daugiausiai yra padėjęs šiai gimnazijai ir ateityje padės taip pat. Suprantama, būtų ne tikslu viską koncentruoti vien gimnazijai ir apleisti kitą tremtinių dalį Visi tremtiniai, reikalingi pagalbos, ar jie būtų seneliai, suaugę, pradžios mokyklos moksleiviai ar gimnazijos auklėtiniai, turi ją ir gauti.

— O ką ponia pasakysite apie mūsų didingąjį Londoną?

— Londone esu pirmą kartą. Pats miestas man, kad ir svetimas, patinka, savo didingumu, patinka, kad anglai moka išlaikyti senovę ir tradicijas ir mylėti... save. Nepatinka, kad čia nesijaučia pagarbos niekam kitam. Kalbu amerikonišku akcentu ir dažnai jaučiu tam tikrą vietinių anglų karteli, lyg ir neapykantą kraštui, kuris tiek daug anglams pagelbėjo. Gal, spėju, dėl to, kad Anglija pasijautė silpnesnė už Ameriką. Jaučiu, kad čia gyvenantiems lietuviams nėra to jaukumo, kaip anapus vandenyno. Jaučiu, kad svetimšalis čia yra laikomas paskutinėje vietoje, nors jis šito ir nenusipelnė. Atrodo, kad prie viso fizinio vargo, prisideda ir tas moralinis skurdas ir skriauda. Matau, kad tiek Jūs čia, tiek lietuviai Prancūzijoje, nesatė įsikūrę ir neturite tam sąlygų. Jūsų uždarbiai, palyginus su coleriniuose kraštuose lietuvių darbininkų uždarbiais, nejmanu nė lyginti.

— Bet mūsų Lietuvių Namai ir ypač redakcija taį tikriausiai Jums, ponia, padarė nemirtingą įspūdį?...

— Jūsų, Lietuvių Sąjungos namai iš tikrųjų gražūs ir tokių namų ir mes, „amerikonai", pavydėtume. Tikiuos, kad ir įdėtas kapitalas nešapelną, o ir patys namai, kiek žinau, yra Anglijos lietuvių centras. Reikia džiaugtis, kad maža lietuvių kolonija, palyginus su kituose kraštuose gyvenančiais lietuviais, įstengė taip įsikurti. O dėl redakcijos... — čia p. Devenienė kritiškai apsidairė, ir šypteljusi tarė:

— Matyt, kad pas jus labai brangi elektros energija... Kelkitės Amerikon, ten mes šviesiau gyvename...

Br. Debikonis

VLIK'O POSEDIS

VLIKo 1953. 10. 27—28 d. d. posėdis, kuriam pirmininkavo VLIKo pirm. M. Krupavičius, pirmiausia išklausė VT pirmininko K. Žalkausko pranešimo. VT pirmininkas pažymėjo, kad dabar vieną iš svarbiausių VT rūpesčiu sudaro medžiagos rinkimas Kersteno komisijai. Tam tikslui yra užmegsta artimas kontaktas su PLB. Vokietijoje tą darbą atlieka įgaliotas žmogus. Medžiagos rinkimas yra labai svarbus reikalas. VT šiam reikalui atsideda visu rimtumu. Toliau VT pirm. K. Žalkauskas pranešė, kad VT Informacijos Tarnybą sudaro du skyriai: spaudos ir propagandos. Duota trumpa šių skyrių veiklos apžvalga. Kita VT pirmininko pranešimo dalis liečė švietimo ir organizacinius klausimus.

VLIKas nutarė svetimoms valstybėms ir tarptautiniams organams paruoštus memorandumus ir notas prieš įteikiant pasiųsti susipažinti ir pastaboms padaryti mūsų diplomatams, o diplomatų memorandumai ir notos turi būti pristatytos VLIKui susipažinti ir pastaboms padaryti. Tuo būdu bus pasiektas memorandumų suderinimas.

Nutarta kooptuoti Lietuvos Laisvės Komiteto atstovą į VLIKo delegaciją dalyvauti medžiagos paruošimo Paryžiaus komisijos darbuose.

VLIKas, atsižvelgdamas į vokiečių Rytų politikos suaktyvinimą, nutarė artimiausiu laiku sušaukti VLIKo, Vykdomosios Tarybjos ir Mažosios Lietuvos Tarybos pasitarimą šitiems klausimams apsvarstyti. Nutarta dabar tą klausimą tirti ir sueiti į artimą kontaktą su mūsų diplomatais.

URT valdytojas Dr. P. Karvelis padarė politinės padėties apžvalgą.

Konstatuotas mūsų atžvilgiu padėties pagerėjimas, bet pavojai pasilieka ir toliau. Konstatuotas Vakarų pasaulio simpatijų Baltijos kraštams padidėjimas.

Europos ir JAV lietuvių darbas turį būti suderintas. Dr. P. Karvelis siūlo plėsti Europos suvienijimo idėją.

E.

LIETUVOS DIPLOMATIJOS SEFO TARNYBINIAI PAKELIMAI IR PASKYRIMAI

Lietuvos Diplomatijos Šefas Nepaprastąjį Pasiuntinį ir Įgaliotąjį Minister Dr. K. Graužinį pakėlė į XVIII tarnybos kategoriją.

Dr. S. Bačkį pakėlė Įgaliotuoju Ministeriu, palikdamas jį toliau eiti Lietuvos Charged' Affaires pareigas Paryžiuje.

Dr. S. Sirutį paskyrė Lietuvos Garbės Konsulu Kolumbijoje.

AMERIKOS LIETUVIU KONGRESAS

Amerikos Lietuvių Taryba lapkričio 27-28 dienomis Čikagoje šaukia visuotinį Amerikos lietuvių kongresą. Tuo reikalu ALT vadovybė paskelbė į Amerikos lietuvius atsišaukimą, kviesdama visas lietuviškąsias organizacijas jame dalyvauti ir nedelsiant išrinkti į kongresą savo atstovus. Kongresas svarstys visą eilę lietuviams svarbių klausimų ir aptars Lietuvos laisvinimo bylą. Kongreso svarbiausias tikslas — pareikšti nepalaužiamą organizuotos patriotinės lietuvių visuomenės nusistatymą visomis išgalėmis siekti, kad lietuvių tauta būtų išgelbėta nuo sunaikinimo; apsvarstyti planus, kokių reikėtų imtis tolimesnių žygių JAV vyriausybėje ir visuomenėje prieš Lietuvos pavergėjus; sutelkti daugiau lėšų Lietuvos laisvės kovai paremti.

Į kongresą pakviesta visa eilė JAV vyriausybės narių ir žymių politikų. Kongresas ta proga nori pareikšti nuoširdžiausią lietuvių padėką JAV prezidentui Eisenhoweriui, valstybės sekretoriui Dullesui ir visai vyriausybei, taip pat JAV kongresui už tokį aktyvų Lietuvos laisvės bylos rėmimą. Kongresu gyvą susidomėjimą rodo ne tik JAV lietuvių visuomenė, bet ir lietuviai tremtiniai visuose kituose kraštuose.

KAIP LIETUVIAI „MIRDAVO"

Tremtyje tiek mūsų spaudoje, tiek įvairiuose minėjimuose, mes pasidarėme nepaprastai „santurūs", kai liečiamas Vilniaus klausimas. Tūlas lietuvis dažnai sako, kad šiandien Vilniaus klausimo nereikia iš viso kelti, nes tiek lenkai, tiek ir mes esame panašioje būklėje: abi tautos atsidūrusios to paties priešo vergijoje. Bet taip kalbame, taip iš dalies ir galvojame tik mes, lietuviai. Lenkai, nors privačiuose pasikalbėjimuose dalis ir jų panašiai pasisako, tačiau jų spauda, ypač londoniškis dienraštis „Dzienik Polski", rašydamas apie Vilnių, be jokios atodairos rašo apie patį Vilnių ir Vilniaus kraštą, kaip apie lenkams priklausančias žemes, Lenkijos miestą. Lenkų spauda nė kiek nepaiso mūsų tautinių jausmų, mūsų šventojo reikalo, nepaiso ir to, kad, šiandien tiek Vilnius, tiek Varšuva yra to paties priešo vergijoje. Jie nesiliauja trauktį tą pačią giesmelę, kaį rašo apie Vilnių, kurią jie giedojo ir tais metais, kai abiejų tautų didžiosios nelaimės išvakarėse, paskelbė Lietuvai ultimatumą — „Marsz na Kowno" (Žygis į Kauną). Nekalbėsime šiandien apie tą skaudulį, apie tą kartelį, kokį anuo met mūsų kaimynė Lenkija mums padarė. Tačiau „tylėjimo sąmokslą" Vilniaus reikalu, mes privalome nenutraukti, nes šito nesilaiko ir tą patį nelaimės vežimą traukią tremtiniai lenkai.

Nenuostabu, kad daugumas mūsų, palikę Lietuvos reikalus nuošaliai, patogiai ir sočiai įsikūrę laisvuose kraštuose, užmirštame ir Vilnių. Jį, tą mūsų mieląjį miestą, šiomis dienomis laisvėje gyvenantiems lietuviams, su jo praeitimi, su jo didybe ir su jo kovomis su svetimaisiais, atnešė į mūsų tarpą vilnietis lietuvis, pats savo kailiu ir akimis daug patyręs ir išgyvenęs Jeronimas Cicėnas. Jo knygoje VILNIUS TARP AUDRŲ, randame nesugriaunamus dokumentus, kam priklauso tikroji teisė tiek praeityje, tiek šiandien, tiek ir ateityje Vilniaus reikalu kalbėti, juo rūpintis, jame gyventi. J. Cicėno knyga VILNIUS TARP AUDRŲ yra paminklas ir ginklas, neturįs sau lygaus.

Teatleidžia gerasai kolega J. Cicėnas, jei jo neatsiklausę, supažindisime savo skaitytojus su keliomis iš tos tik ką pasirodžiusios knygos ištraukomis, juo labiau, kad toji knyga, ko gera, jau išgraibstyta turtingesnių mūsų brolių, gyvenančių Amerikoje. Jei ne, tegu p. Cicėnas atsiunčia jos bent 100 egzmpl. čia į Angliją ir mes, būdami „biedniokai", ją išpirksime, nes šitokia knyga kiekvienam lietuviui yra būtina, kaip būtinas oras, duona ir vanduo!

B. D.

* * *

VILNIUS TARP AUDRU

KAIP LIETUVIAI „MIRDAVO"

Lietuvos karo topografijos žiniomis, Vilniaus kraštas buvo 32.250 kv. kilometrų ploto. O kiek ten lietuvių? Jei paimtumėm lenkų oficialią statistiką, lietuvių terastumėm... 74.000.

Galime gėrėtis Varšuva, meno, dailės, literatūros, teatro, sukilimų, barikadų ar apsupimų Varšuva, žmogiško darbo ir didvyriškų žygių miestu. Deja, buvo ir antroji Varšuva, tai Belwederio ir ministerijų, neišmatuotų imperialistinių kėslų ir melo lizdas.

Lenkai yra atlikę keletą visuotinių ir sritinių gyventojų surašymų. Kiekvienas iš jų skiriasi. Paimkime, štai, gyventojų surašymą 1919 m. gruodį ir 1921 rugsėjį. Gruodį Brės laujos aps. rasta 12.367 lietuviai, o po 2 metų tik.. 1.546 lietuviai, o rugsėji — 976 lietuviai. Gal per tą laiką Vilniaus kraštą nusiaubė badas, maras, cholera? Niekur nieko! Tai kas lietuvių istorijoj neregėtos negirdėtos mirties priežastis? Nagi, p o n ų Varšuvos pasiryžimas lietuvius numarinti, o lenkų, lyg Gogolio „Mirusiose sielose", prigimdyti.

Aure, 1919. 5. 1. Seimuose susirašo 947 lietuviai ir užrašoma 674 tariamieji lenkai, po 2 metų jau lietuvių tik 112, bet užtat lenkų — 1.714. Punsko parapijoj 1919 m. buvo 4.666 lietuviai ir 25 lenkai, o 1921 m. — 3.068 lenkai ir tik 1.689 lietuviai.

Su laiku padoresni lenkai patysėmė atitaisinėti vyriausybės statistiką. Iš meilės lietuviams? ne, iš elementarinio mokslo žmogui padorumo, arba — prisivengdami sarmatos nesgi, gerai tai sakoma, nakties darbai — dienos juokai. Ne sliekė ir ne iš lenkų skolintomis, bet savo akimis viską stebėdamas ir žmonės užkalbindamas prancūzas prof. Em. de Martonne Vilniaus krašte rado apie 400.000 lietuvių.

Lenkas St. Gorzuchowski (savo knygoje „Lietuviai Lenkijos valstybės pakraščiuose", 1929 m.) atitaisė, be kita ko, šias 1919 m. surašymo pozicijas:

Pagal valdinio surašymo duomenis Tverčiaus vls. lietuvių rasta 17 procentų, Audutiškio vls. — 19,8, Rimšės vals. 45,5; pagal St. Gorzuchowskio tyrinėjimus — Adutiškio vls. lietuvių esama arti 40%, o Tverečiaus, Rimšės, Dūkšto, Daugėliškio, Mielagėnų, Užubalio ir kt. valsčiuose lietuviai gyvena „zwartą masą" t.y. KOMPAKTINĖ MASĖ

Lenkų jautrumas statistikai ėmė reikštis XIX amž. pabaigoje, kai lietuvių tautinis atgimimas jau ėmė darytis pavojingas per dvarus ir bažnyčias tebeskleidžiamai lenkybei. Iki tol lenkai į betkokią tiesą žiūrėjo išdidžiai ir nesijaudindami, jie tarė — testa žaidžia vaikai, mūsų apkasai neperžengiami. Versalio taikos konferencijų metu lenkai buvo pilnai patenkinti, kai prancūzai ekspertai, pačių lenkų nuteikti, Vilniaus gub. rado 20%, Kauno gub. 11,4% ir Gardino gub. — 18 proc. lenkų. Lenkai dėjosį savo dvarais apsiginsią. Bet, kai tos pat konferencijos metu spaudoje ir kitur iškelta naujas pradas valstybių riboms nustatyti (tautai priklauso ir tie plotai, kurie šiandien, sakysim, svetimo gaivalo ir aptvindinti, tačiau yra etnografiniu atžvilgiu jos, o ne kokių įsibrovėlių, pvz. Čekijoje Sudetai, Lietuvoje lenkų salikės Vilniaus krašte ir gudų įsiterpimai ten pat), lenkai susigribo, ir paplūdo melas. Melas valstybiniu mastu.

Senesniąsias statistikas lenkai iš viso apeina nepastebimai, lyg dvarininkas kumečių sielvartą ir džiaugsmą. Jau mūsų minėtas Wielhorski, galį sakyti, keliais žodžiais nuneigia visus rusų darytus tyrinėjimus Vilniaus krašte. Paniekia, nesgi jie nepatogūs. Pažiūrėkim, kodėl jie nepatogūs?

1857-1863 m. būvyje rusai yra atlikę net 4 visai atskirus Vilniaus gubernijos etnografinius tyrinėjimus. Akademiko P. Koeppeno žinias iš Petrapilio mokslų akademijos rankraščių nusirašė ir jau 1919 m. paskelbė prel. M. Krupavičius. Tai statistika apie Vilniaus gub. tautybes, surinkta per klebonus. Prof. dr. K. Pakštas pastebi, kad tuo metu Vilniaus vyskupijoje dar nebuvo sąmoningų lietuvių kunigų, ypač augštesniuose postuose, vadinas, ana statistika tegali krypti lenkų pusėn, nes lenkai kunigai, anot kan. Prapuolenio, iš seno visa galva linko į Varšuvą ir kunigiškiausias iš jų kunigų visų pirma ir visur buvo lenkas ir poliublinės santarvės gerbėjas.

P. Koeppeno žiniomis besiremiant, galima pravesti gana tiksli lietuvių-gudų gyventojų riba 1857 metais. Ir taip, lietuvių pusėj lieka šios parapijos: Žaludkas palei Nemuną, Vosyliškės, Lipniškės, Vija, Nalibokai, Derevinia, po to — į šiaurę sukant — Vyšniavas, Kriavas, Levadžias, Molodečnas, Vaistamas, Medalas, Grizdava, Pastoviai ir Tverečius.

Korevos tyrinėjimais, visoje Vilniaus gubernijoje apie 1860 metus lietuvių buvo 46 proc, gudų — 2 proc.,lenkų 13,13 proc., rusų — 2,3 proc. Jei neskaityssime gudiškųjų Dysnos ir Vileikos apskričių, tai Maskvos sutartimi Lietuvai atitekusios gubernijos dalyje, Korevos tyrinėjimų metu, lietuvių būta 62% (o žydus atmetus, iš visų krikščionių buvo net 67% lietuvių.)

Pas N. Lebedkiną — tretįjį tyrinėtoją — randame, be kita ko, lietuvių ir slavų nuošimtį apskritimis. Ir taip:

Vilniaus apskr. iš bendro lietuvių ir slavų gyventojų skaičiaus lietuvių 60,8 proc., slavų — 39,2 proc. Trakų apskr. — lietuvių — 93,4%, slavų— 6,6 proc. Ašmenos apskr.— lietuvių 57,5 proc., slavų — 42,5%. Lydos apskr. — lietuvių 63,2 proc., slavų — 36,8. Visose šiose srityse lietuvių ir slavų gyveno 544.191, jie pasiskirstė — 70,9% lietuvių, 29,1 slavų, iš kurių 15,5 proc. lenkų, 11,7 proc. gudų ir 1,9 proc. ukrainiečių.

R. D'Erkert — ketvirtąsis to meto tyrinėtojas — lenkų gyvenamų sričių atle, išleistame 1863 m., lietuvių visoje Vilniaus gubernijoje rada 386.000, lenkų — 212.000, gudų ir rusų — 178.000, žydų — 77.000 ir vokiečių ir kt. — 2.700

Prof. Dr. K. Pakštas, atmesdamas gudiškąsias Dysnos ir Vleikos apskritis ir 1,6 Ašmenos apskrities, atseit — sritis, kurios 1920 m. sutartimi atiteko Gudijai, iš visų tyrinėtojų duomenų daro bendrą išvadą, kad lietuviškoje Vilniaus gubernijoje buvo pagal Lebedkina 71% lietuvių ir 29% visų slavų, pagal Koreva — 67 % lietuvių ir 33 proc. visų slavų, pagal D'Erkerta 66 proc. lietuvių ir 34proc. visų slavų.

Tuo pat metu, Lebedkino žiniomis, Gardino gubernijoj lietuvių buvo 25,6% arba 201.000 gyventojų.

Wl. Wielhorski nutylį ir pačių lenkų Chicagoje 1915 m. išleistą atlą (žr. „Atlas Historyczny i Geograficzny"), kuris, be kita ko, nurodo slavų gyvenamąją erdvę XX a. pradžioje. Anuo žemėlapiu sekant lenkų tauta niekur nepasiekia Nemuno. Gardinas — štai lietuvių sargyba gudų pagairėj. Prof. K. Pakštas išstudijavęs šį žemėlapį, randa, kad atlo autoriai lietuvių pusėje palieka Vosyliškes, Lydą, Viją, Kriavą, Smurgainis, Svierius,, Kazėnus ir Vidžius.

Lenkai, lyg vaikas geležėlę radęs, džiaugiasi ir visur remiasi 1897 m. ir 1909 m. surašymais, Savas savą pažįsta. Tada rusams rūpėjo jei ne surusinti, tai bent Lietuvą suslavinti. 1897 m. lietuviškai kalbančiųjų rasta 17,59 proc., o 1909 m. — 12. Bet užtat rusų iš 2,3 proc. (1861m.) per 40 metų pašokama iki 61 proc., o visų slavų iš 44,6 proc. (1861 m.) 72,5 proc. (1909 m.) Tokia statistika, anot imantraus liaudies priežodžio, apuoko, pelėdos brolio, vidudienį matytą ir kurmio ant akmens saulei leidžiantis surašyta.

Kur jau kur, bet pačiame Vilniuje lietuviai „išmirė" (žinoma, lenkų naudai) negirdėtu skubumu. Lenkas M. Balinski (žr. „Starožytna Polska" ar „Opisanie statystyczne miasta Wilna") patiekia mums Vilniaus būtį nuo pat antrosios XVII a. pusės: 1654 m., rusams beužimant Vilnių, žuvo 25.000 gyventojų, antra tiek mirė badu, o kiek atsiėmė epidemija, siautusi ikį 1660 m.? 1708 m. ir vėliau per visą švedametį žuvo mažiausia 30.000 gyventojų, o dar badas ir epidemijos? O gaisrai, siaubę Vilnių 1706, 1715, 1737, 1748 ir 1749 metais Ir Vilnius, Liublino unijos metu turėjęs apie 200.000 gyventojų, smuko iki 50.000 gyventojų (19 a. pradžioje) Kas žino, gal badas, maras, ligos ir žudynės lietuvius aplenkdavo, o gal jų neįveikdavo, nes Balinski, lenkas, rašo:

„Vilniaus miesto gyventojai, kai dėl jų kilmės, yra lietuviai, rusai, vokiečiai, žydai, Gyventojų kitų tautų tiek mažai, kad tuo atžvilgiu jokios grupės sudarytį negali".

Wl. Wielhorski išdrįsta teigti, kad lietuvių miestelėnų iš viso nebuvę. O kam tada kan. K. Sirvydas XVII amž. pradžioje kas šventadienis iš ryto sakydavo lietuviškus pamoks-

(nukelta į psl. 6)

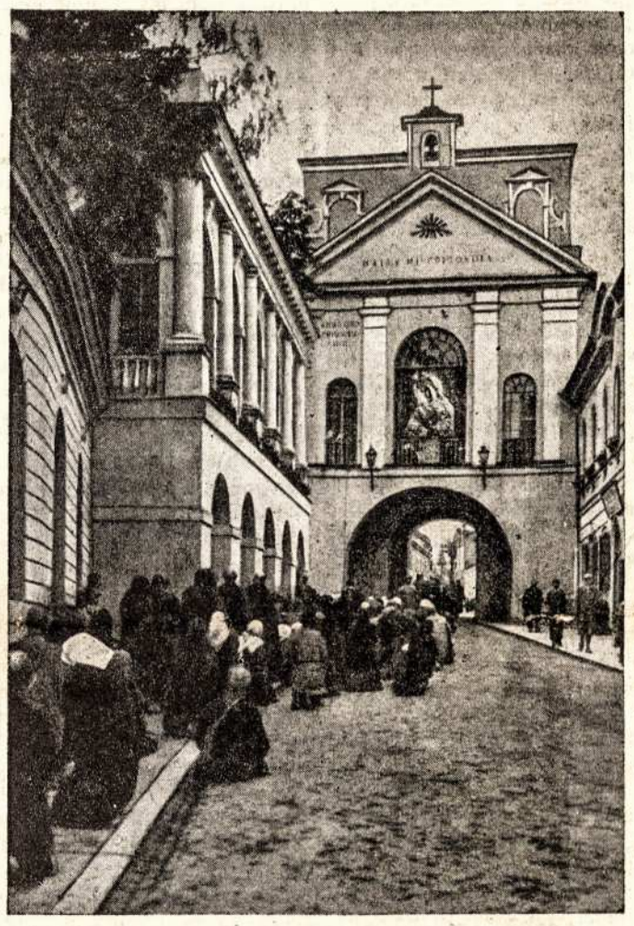

Prie Aušros Vartų

A. Giedrius

UKANOSE

KODEL?

*O, mano miela Antvarde! *)*
Kodėl tu taip dažnai dabar man atminimuose
kaip sidabrinis kaspinėlis iškyli
ir kažinkur nusidrieki,
per visą širdį gilų rėžį
išrėžusi?
Vai kam ir sapnuose pažadini anas seniai nubėgusias dienas,
kai su linksmais draugais
į seklų tavo vandenį subridę plaukiojom ir taškėmės
ir baltas žuveles iždykę gaudėm!

Mažyte mano Antvarde!
Tu, juodelksniais, žilvičiais ir tiršta žole nuaugusi,
meiliais lankų žiedeliais nukaišyta,
graži buvai.
Nebuvo nieko man gražiau.
Ir buvo man tavęs gana
ir tavo negausios srovės,
ten kažinkur į paslaptingus vandenis iš lėto nusruvančius.

Dabar pasaulis mano didelis,
ir tu — maža.
Tik vai kodėl, mažyte mano Antvarde,
tu taip dažnai man atminimuose
kaip sidabrinis kaspinėlis iškyli
ir kažinkur nusidrieki,
per visą širdį gilų rėžį,
lyg mano brolių dirvose arimo vagą,
išrėžusi?..

*) Autoriaus gimtoji upelė.

SAULEI

Tai šėlsta vėjas,
tai ūžia, kaukia
Plačiai miškuos ir šlaituose linguoja medžiai.
Giliai ežeruose ir upėse banguoja vandenys.
Ir debesys pilki per dangų bėga,
smulkiais lašais taškydami laukus ir vieškelius.

Ak, saule! Veltui stengies!
Aukisiniai tavo spinduliai
neprasimuš pro žemės pilką skarą
ir nepaguos keleivio, brendančio patulžusiu keliu.
Tokia didi, galinga,
tokia šviesi karšta,
o štai keleivis sunkiai brenda purvinu keliu,
ir tu jam negali nė mažutyčiu spinduliu
nušviesti veido!

DEJA

Deja, išdidus architekte!
Netokios didybės praeis,
kaip žemė, dangus ir žvaigždynai,
o tavo sukurtieji rūmai,
nors stebina mus, nors didngi ir puikūs,
tiktai valandėlę tetvers,
tiktai valandėlę...
Dar bus nepraėjus žmonių giminė,
dar saulės šviesa tebešvies, —
jau jie pradės gurti,
ir svetimos rankos juos lopys, ne tavo...
O tiek šia įdėjai širdies,
tiek įkvėpei dvasios!...
Svajojai, kentėjai, naktų nemiegojai,
be poilsio, alkanas kūrei skubėjai,
kad tik ko veikiau tavo rūmai iškiltų,
kad tik ko puikiau po padangę sušvistų!...

Ak veltui!
Be reikalo triūsas ir darbas!
Be reikalo viskas!
Tiktai valandėlę tu — čia,
tiktai valandėlę ir tavo puikus kūrinys,
ir žemė — taip pat,
ir žemė, kur tavo didingieji rūmai!...
Deja, išdudus architekte!...

JOHN STEINBECK

TEPAYACO STEBUKLAS

DEBESYS slinko su Juan Diego ir pradėjo šviesti, ir jo viduryje pasirodė Ponia. Išsigandęs Juan Diego nusilenkė ir tarė:

— Vyskupas nori ženklo. Jis neno rį tikėti žodžiams. Tačiau jis nepasakė, kokio ženklo.

Ponios balsas buvo saldus nusiminusiam vyrui.

— Eik pasilsėti, — pasakė, — o rytą vėl ateik ir aš tau duosiu ženklą.

Tada Juan Diego nuėjo savo namų linkui. Tačiau pakelyje jį pasivijo kaimynas, sakydamas:

— Tavo dėdė miršta karštlige, vadinama cocolxtle, kuri sunaikino ir tavo žmoną.

Juan Diego pataruke savo dėdės namų linkui ir rado jį sunkiai alsuojantį. Dėdė jam sušnibždėjo:

— Eik pas kunigą de Grado. Jis žino gydančių žolių. Tačiau, jeigu jos nepadės, jis atliks bažnytines apeigas.

Juan Diego nukiūtino jieškoti savo dėdei pagalbos. Jis buvo neramus dėl pažado, duoto Šventai Motinai, tačiau jam atrodė gerai turėti kuklų uždavinį, nes Jos pasiuntinybė jį gąsdino. Jį vargino tas jausmas, nes kas nors turėjo bent kuo pasitarnauti didžiajai grožybei, o didelė našta žmogui būti dideliu žmogumi. Jis galvojo: „Aš netrumpinsiu kelio, eidamas Tepayaco kalva. Aš eisiu ilgesniu keliu, aplenkdamas kalvą, ir tada Šventoji Motina manęs nepastebės, ir aš galėsiu atidėti į šalį pareigą." Jis tarė pats sau:

„Ji nebars manęs už pastangas padėti dėdei".

Jis pasirinko ilgesnį taką ir jautė, kaip kadugių krūmai kliudė jo apsiaustą. Jo kojos slidinėjo ant tamsaus kelio uolų.

Tačiau staiga aplink jį nušvito ir prieš jį stovėjo Ponia. Suskudęs jis prieš Ją.

— Aš būčiau atėjęs prie kalvos, kai tik būčiau gavęs savo dėdei pagalbą, — pasakė.

Ji atsakė pasigailėdama:

— Tu negali eiti aplinkui, mano sūnau. Jūs niekuomet negalite eiti aplink. Ypatingai tu. Užmiršk savo dėdę. Jis yra jau sveikas. Aš jį pagydžiau. Dabar eik dešiniu taku per Tepayaco kalvą ir stebėk, ką ten atrasi.

Tada Juan Diego sugrįžo kalvos taku ir apleistoje vietoje pamatė gaivias ir puikias Castile rožes, augančias toje vietoje, kur rožės negalėtų augti ir žydėti šalčio mėnesį, kada rožės nežydi. Aušrai švintant jis žiūrėjo į gėles ir štai Mergelė buvo šalia jo ir Ji paėmė nuo jį žiedus ir sudėjo jam į apsiaustą.

— Tai yra mano žennklas, — Ji pasakė. — Dabar eik pas vyskupą.

Juan Diego nuėjo į rūmus ir įslinko, nešdamas apsiauste susuptas rožes. Tarnai šaipėsi iš jo mušė ir stumdė, norėdami varyti iš kambario. Tačiau Juan Diego saugojo savo apsiaustą.

— Tai yra ženklas! — jis šaukė. — Aš atnešiau Šventosios Motinos ženklą!

Kai jie stumtelėjo jį, jo apsiausto skvernas nukaro, ir jie pamatė rožes ir nutilo. Vienas vyras pridėjo savo ranką prie gėlių, bet negalėjo jų paliesti. Tada jis greitai priėjo prie vyskupo kambario durų, jas atidarė, ir Juan Diego įėjo.

Vyskupas žvilgterėjo nepatenkintas į indėną, bet Juan Diego neišsigando.

— Čia yra ženklas, — pasakė, atleido savo apsiausto skvernus, ir nesugniaužytos ir nenuvytusios rožės nukrito ant žemės.

Ir tada vyskupas pamatė Juan Diego apsiaustą ir parpuolė ant kelių. Ant indėno Juan Diego grubaus milo asiausto buvo Dievo Motinos atvaizdas.

TEPAYACE jie pastatė paprastutę trobelę toje vietoje, kur Jį buvo pasirodžiusi, kad ja naudotųsi, kol bus pastatyta šventykla. Juan Diego netoliese pasistatė naują molio grįtelę ir užsivedė daržą. Iki pačios savo mirties jis valė koplyčią ir ja rūpinosi. Jis buvo nepaprastai laimingas. Galimas dalykas, kad jis nežinojo, jog per jo širdį Guadalupe's Šventoji Mergelė pasidarė jo tautiečių Šventąja Motina.

Išvertė Jonas Gilius

DIENOS RUPESCIAIS

RAŠO

S. ZYMANTAS

Kai vyko antrasis pasauilnis karas, pasauliniame kovų ringe grūmėsi trys partneriai: rudasis nacizmas, raudonasis bolševizmas ir vakarietiškoji demokratija. Du pastarieji partneriai buvo sudarę tarpusavyje sąjungą trečiajam iš ringo išmušti, bet toji sąjunga niekad negalėjo būti nuoširdi, nes vienas iš tų partnerių: raudonasis bolševikinis fašizmas savo tiksluose ir veikimo metoduose nieko nesiskyrė nuo rudojo nacistinio fašizmo, prieš kurį buvo sukilęs vakarų demokratinis pasaulis.

Tuo būdu susidariusi padėtis buvo gerokai paini, ji galėjo išryškėti tik tada, kai, kaip tuo metu sakė šiandien jau miręs prof. M. Roemeris, pasauliniame kovų ringe liks tik du partneriai.

Taip ir atsitiko. Hitlerinę Vokietiją, fašistinę Italiją ir Japoniją nugalėjus, paliko tik du partneriai: bolševikiniai Rytai ir demokratiniai Vakarai. Padėtis išryškėjo tuo atžvilgiu, kad tuodu partneriu, dėl vieno jų gruobuoniškųjų tikslų, atsidūrė vienas prieš kitą, vienur šaltojo, o kitur ir karštojo karo padėty, padalindami visą pasaulį į dvi dalis, viena nuo kitos atskirtą ištisinės geležinės uždangos fronto linija. Mūsų nelaimei, šių dviejų partnerių jėgoms išsirikiuojant, mūsų tauta paliko ano, groboniškojo partnerio užfrontėje. Kitos tautos, kaip suomiai ar graikai, šiuo atžvilgiu buvo žymiai laimingesnės. Pradžioje geresnėje padėtyje buvo ir Čekoslovakija, bet, fronto liniją išlyginant, jos nelaimei, ji taip pat atsidūrė anoje raudonojo fašizmo pusėje. Gi Vokietija, Austrija, Korėja liko pusiau padalintos. Rytų ir Vakarų fronto linija kerta šias valstybes į dvi dalis.

Kad bolševikai pasirodė žymiai apsukresni ir gudresni ir, atvirai kalbant, savo buv. Vakarų sąjungininką „apstatė", kuris perdaug jų žodžiu pasitikėjo, tas šiandien abejonių nekelia. Vakarai padarė nemaža klaidų ir leidosi apgaunami: reikalaudami besąlyginės kapituliacijos iš Vokietijos ir Italijos, pasitikėdami Stalino žodžiu Jaltoje, atsisakydami puolimo Europos pietuose, Balkanuose, leisdami bolševikams pirmiems užimti Prahą, Berlyną, priimdami juos sąjungininkais baigti karą su Japoniją, kuri šį jau ir taip buvo pralaimėjusi, sutikdama su Korėjos padalinimu į dvi dalis, atidengdami atominės bombos paslaptis ir pan.

Sakoma, kad už klaidas mokama, skaudžiai už jas moka ir Vakarai.

Kaip gi atrodo reikalai vienoje ir kitoje šio pasaulinio fronto linijos pusėje: Vakaruose ir Rytuose?

Keliolika straipsnio eilučių, žinoma, į tą klausimą pilnai atsakyti ne galima. Tačiau vieną ar kitą momentą pravartu iškelti.

Pirmiausia reikia konstatuoti, kad Vakarai, antrajam pasauliniam karui pasibaigus, po pirmų iliuzijų, nors jos Vakarams ir nemaža kaštavo, gana greitai susiprato. Daugiausia JAV vadovaujant ir joms padedant, Vakarai nors jau atidavę Kiniją komunistams, Čekoslovakiją bolševikams, tolimesnius sovietų puolimus atmušė ir jų ekspansiją į laisvąjį pasaulį daug maž apstabdė. Ak tyvi bolševikų agresija prieš Graikiją, prieš Vakarų Berlyną, prieš Pietų Korėją buvo atremta, tačiau Indokinijoje, Malajuose kovos dar tebevyksta. Buvo imtasi rimtų žygių Vakarų frontui prieš sovietus sustiprinti, ir tai buvo didžiulis JAV nuopelnas. Jos atėjo į paramą Vakarų Europai su Marshallo planu, jos parėmė Graikijos ir Turkijos gynimą, buvo įkurta NATO, t.v. Atlanto gynimosi sąjunga. Pastangos šia kryptimi čia nesibaigė. Ne taip seniai, JAV pasirašė karinę sutartį su Ispanija, pereito mėnesio 12 d. buvo pasirašyta sutartis su Graikija ir Turkija dėl kariuomenės bazių įsteigimo tose valstybėse ir sudarymą amerikiečių-graikų-turkų 6 taktinės oro laivyno armijos su centru Smirnoje. JAV oro laivyno bazė yra Didžioje Britanijoje, Šiaurės Afrikoje, moderniniai atominiai ginklai laukiami ar jau ir yra Vakarų Vokietijoje. Nenustabu, kad sovietai nepaprastai pyksta dėl šių amerikiečių bazių Europoje ir kitur. Bet jos šiuo metu geriausia apsaugoja Vakarų pasaulį nuo atviros Sovietų Sąjungos agresijos.

Tačiau sovietai savo agresinių tikslų neatsisakė ir neatsisako. Jie juos vykdo, jei negali atvirai, tai slaptai, iš pasalų, visur, kur tik imano. Turint galvoje, kad sovietų agresijos priemonės, tiek šaltojo, tiek karštojo karo, yra įvairios, be jokių skrupulų jie pasirenka tas, kurios jiems tuo ar kitu momentu yra patogiausios. Šiuo atžvilgiu atrodo, kad iniciatyva tebėra sovietų rankose. Taip pat atrodo, kad sovietai beveik niekur savo fronto pozicijų nėra atsisakę. Susidaro įspūdis, kad Vakarai praleido progą, kurią jiems suteikė 17 birželio Berlyno darbininkų sukilimas, kuris iš Vakarų reikalavo greito ir aiškaus nusistatymo ir konkrečios akcijos. Šiandien paskutinės žinios rodo, kad bolševikai Rytų Vokietijoje ėmėsi visų priemonių savo rėžimui sustiprinti: Rytų Vokietijos vidaus reikalų ir valstybės saugumo ministerija skelbianti atidengusi Vakarų diriguojamą „špionažo, sabotažo ir teroro" organizaciją ir todėl ji priversta įvykdyti skaitlingus areštus Berlyne, Hallėje Potsdame, Cottbuse ir „kitose vietovėse". Reikia manyti, jeigu Vakarų politinių sluogsnių ir ypač Vakarų visuomenės ir jų darbininkijos reakcija į Berlyno sukilimo įvykius būtų buvusi kitokia: griežta ir kategoriška, sovietai nebūtų drįsę šiandien imtis šios „valymo" akcijos prieš Rytų Vokietijos gyventojus ir darbininkus. Dabar lengva įsivaizduoti, į kokią depresiją ir nevilti galėjo įkristi Rytų Vokietijos gyventojai, matydami, kaip nebaustai sovietai imasi prieš juos represijų priemonių.

Vakarai, o ypač Vakarų Europa vis dar gyvena iliuzijomis ir viltimis kaž kokio susikalbėjimo su sovietais. Užuot galvoti, ką ji esamoje padėtyje turi norėti ir daryti, Vakarų Europa svarsto ir galvoja ką jų nuomone sovietai turėtų norėti ir daryti, nežiūrėdami to, ką sovietai iš tikrųjų nori ir ką jie faktinai daro.

Spalio 15 d., „Manchester Guardian" vedamasis rašė, kad nežiūrint visų pastangų ir didelio atlikto gen. Templerio darbo Malajuose, komunistų teroristų skaičius ne tik nesumažėjo, bet skaitant nuo sukilimo pradžios gal net padvigubėjo. Malajų gyventojus šis jau ilgus metus besitęsiąs karštasis karas vis daugiau vargina ir kankina. Bet kur jo galas?

Dėl greitos ir griežtos intervencijos pavyko užbėgti už akių bolševikų planams Britų Guiamoje, bet jiems ten nepasisekus, jie jieškos silpnos vietos kitur. Pasižiūrėkime kad ir į neseniai įvykusį Vienoje pasaulinės profesinių sąjungų federacijos (WFTU) kongresą. Ši federacija, kurią 1945 metais įkūrė kartu su rusais Britų TUC ir amerikiečių pramonės organizacijų kongresas (ACIO), sovietų buvo norima panaudoti saviems tikslams. Britai ir amerikiečiai iš jos išėjo su nemažu triukšmu 1949 metais, įsteigdami laisvųjų profesinių sąjungų tarptautinę konfederaciją (ICFTU), bet komunistinė WFTU veikia, jos stiprumą sudaro į ją įeinančios didelės italų ir prancūzų prof. sąjungos. Praktiškai WFTU yra nekas kita, kaip naujasis kominternas, kurio skaldančios akcijos pavojų Vakarų pasaulis turėtų pamatyti. Tuo keliu eidami sovietai daro viską, ką gali, laisvosioms prof. sąjungoms suskaldyti. Tai yra diversinė, pačiuose Vakaruose, kitaip sakant Vakarų užfrontėje sovietų varoma akcija.

Ar komunistų laikysena Korėjoje nėra pakankamai įrodžiusi jų tikrųjų tikslų ir siekių, neišskiriant nei priemonių, kuriomis jie naudojasi savo siekiams įgyvendinti? D. Charles Mayo pranešimas UNO politinėje komisijoje apie bolševikų naudotas priemones išgauti prisipažinimus iš amerikiečių lakūnų ir šių „perauklėjimą", turėtų supurty ti ir priversti galutinai apsispręsti kiekvieną vakarietį ir išsklaidyti bet kurias abejones dėl to, kas yra bolševizmas ir ko jis siekia, o taip galutinai išsklaidyti bet kokias iliuzijas dėl galimybių su juo susitarti. Iš 107 lakūnų, apkaltintų vedus bakteriologinį karą Šiaurės Korėjoje, 14 mirė po kankinimų, dėl 17 nėra žinių, kiti „prisipažino". Bolševikų metodo esmė yra paversti žmogų gyvuliu, nebeturinčiu jokios valios.

Tuo tarpu Panmunjome A. Dean, UNO atstovas mandagiai ir kantriai „tariasi" su komunistais dėl būsimų „pasitarimų", šių pastarųjų koliojamas. Gi nelaimingieji belaisviai toliau „šviečiami"". Keista skaityti, kaip nenorintį šviečiamųjų aiškinimų" klausyti šiaurės korėjietį jau ir taip belaisviu esantį grasinama dar areštuoti. Bet kaip tas „aiškinimas vyksta? Belaisvius, varu su varytus, bolševikai prašo pagalvoti apie namus. „Kas pasirūpins tavo žmona ir vaikais? Kas palaidos tavo tėvus ". Mes žinome, ką reiškia tokie klausimai šiems nelaimingiesiems belaisviams. „Pagalvok apie savo šeimą, savo žmoną ir vaikus, apie savo tėvus. Jei tu negrįši, atsimink koks likimas juos laukia". Ir tai daroma UNO bei neutraliųjų valstybių atstovų akyvaizdoje. Bent mums, atrodo, kad Vakarai čia daro didelę klaidą. Savo „gerumu" ir savo kantrybe jie komunistų neįtikins.

KANADOS LBK TARYBOS SUVAZIAVIMAS

IŠ 24.000 — 400 ORGANIZUOTI

Tą patį mėnesį, kai D. Britanijos Lietuvių Sąjungos skyrių atstovai buvo susirinkę į septintąjį visuotiną suvažiavimą, Kanadoje įvyko (spalio 10 ir 11 d. d.) Krašto Tarybos metinis susirinkimas. J. Matulionis, K. Tarybos pirmininkas, atidaręs susirinkimą, padarė nuveiktų darbų apžvalgą, suminėdamas laisvinimo, stipendijų ir premijų fondo, menininkų ir sportininkų intelektualų klubų klausimus, konstatavo, jog ūkiškai ekonominiams reikalams V-ba nespėjusi nieko padaryti. Dėl lėšų stokos neįmanu išvystyti geresnės Bendruomenėje veiklos.

Iš kitų Kanados Kr. Tarybos organų pranešimų taip pat negalima pasidaryti šviesaus vaizdo apie brolius kanadiečius. Taip, pvz., iždinin kas Simanavičius pranešė, kad Kanados Kr. Valdyba turėjusi per metus pajamų 992,86 dol., išlaidų 750 dol.

Iš šiuo metu Kanadoje gyvenančių lietuvių 22.000 — 24.000, pagal įnašus bendruomenėje priskaitoma tik 400 narių.

Krašto Tarybon naujai išrinkta: Meilus, Matulionis, Grigaitis, Jokubynas, Šližys, Gutauskas, Juozapavičius, Strazdas ir Vaidotas.

Vien tik Montrealyje ir Toronte lietuvių priskaitoma 18 tūkstančių.

Susirinkime svarstyta būdai pritraukti daugiau lietuvių į Kanados Lietuvių Bendruomenę, juo labiau, kad pagal Šalpos fondo pirmininko Tamošausko pranešimą, Kanadoje yra lietuvių tremtinių, (senelių, ligonių, invalidų, vaikų) apie 6.500, kuriems reikalinga pašalpa. Supratama, kad sunku Kanados Krašto Tarybai sušelpti 6.500 šelpiamųjų, jei Bendruomenės narių tėra 400, ir kai paskaitai pavardes susirinkime dalyvavusiųjų, didžiąją dalį sudaro buvę DBL Sąjungos nariai...

LITUVIŲ ENCIKLOPEDIJOS PRENUMERATORIAI

L. E. prenumeratoriai yra jos leidėjai. Malonu atžymėti, kad L. E. vis daugiau ir daugiau prenumeruoja lietuvių kilmės amerikiečiai, kurie lietuviškai mažai tekalba. Atžymėtinas ir tas faktas, kad atsiranda lietuvių kurie L. E. prenumeruoja po porą egzempliorių, skirdami juos savo vaikams. Ir tokių L. E. leidėjas Kapočius jau turi gražų skaičių.

Šeimadienio RIMČIAI

PASAULIO VILTIS

1917 metais Dievo Motina šešis kartus apsireiškė trims neturtingiems vaikams, parodydama nepaprastą susirūpinimą pasaulio taika. Jos žodžiai (1917 m. gegužės 13 d.) — „Kalbėkite rožančių kiekvieną dieną, kad laimėtumėte taiką pasauliui" — turėtų būti kiekvieno tikinčiojo giliai persvarstyti.

Fatimos Marija reikalavo žmones atgailoti, melstis už nusidėjėlius, praktikuoti pirmuosius mėnesių šeštadienis ir paaukoti visą pasaulį Jos Nekalčiausiajai Širdžiai. Tuos reikalavimus Ji apipynė pažadu: „Jei mano reikalavimai... taika"; priešingai — „Karai ir persekiojimai".

Numanydamas, kad pirma turime žinoti kai kurias smulkmenas apie Dievo Motinos apsireiškimus, o paskui vykdyti Jos reikalavimus, — šitame skyriuje stengsiuosi duoti santrauką nuostabiųjų įvykių Fatimoje. Medžiagą ėmiau iš Fr. V. Montes De Oca knygelės „More about Fatima" (1953), kurios anglų k. jau išleista 10 leidimų. Tikiu, kad šitie aprašymai daugeliui tremties brolių suteiks dvasinės paguodos ir ryžto veržtis ir toliau į viršukalnes.

NETIKĖTAS APSIREIŠKIMAS

(1917. V. 13)

Sekmadienį, 1917 m. gegužės 13 dieną, trys vaikai iš nedidelio Aljustrel kaimelio, priklausančio Fatimos parapijai Portugalijoje, varė ganomas avis į Cova da Iria slėnį. Piemenėliai buvo Jacinta Marto, septynerių metų mergaitė, jos brolis Pranciškus, devynerių metų berniukas, ir jų giminaitė Liucija dos Santos, dešimties metų amžiaus. Šitie maži kalnų piemenėliai nemokėjo nei skaityti, nei rašyti, bet, rūpestingai auklėjami tikinčių tėvų, gebėjo gražiai melstis ir atsakyti į daugelį katekizmo klausimų.

Liucija neseniai buvo priėmusi Pirmąją Komuniją. Jos tėvai Cova da Iria vietovėje, kuri už dviejų mylių nuo jų namų, turėjo mažą žemės gabalėlį, kur vasarą ir žiemą žaliavo seni ąžuolai.

Išgirdę Fatimos bažnyčios varpą, skambinantį Viešpaties Angelui, trys maži piemenėliai atsiklaupė ant žemės ir pradėjo bendrai kalbėti rožančių. Sukalbėję rožančių, nutarė statyti mažą namelį, kur galėtų prisiglausti audrų metu.

Nieko negalvodami apie savo vaikiško sumanymo simboliką, jie nameliui pasirinko tą vietą, kur dabar stovi balta Fatimos Dievo Motinos bazilika.

Mažieji statytojai buvo įsigilinę į savo statybą, kai staiga juos nustebino akinanti žaibo šviesa. Įsigandę žvilgterėjo į dangų. Tačiau ten nebuvo nė mažiausio debesėlio, kuris temdytų spinduliuojančią saulę. Manydami, kad audra artėja kitu gauburio kraštu, jie varėsi aveles į pakalnėje esantį šlaitą. Pusiaukelyje jie pastebėjo antrą žaibą, kuris buvo dar šviesesnis. Visi trys skubėjo nesustodami. Pasiekę kauburio pakalnę, kur dabar stovi Apsireišk. koplyčia, jie sustojo, nustebinti ir išgąsdinti nepaprasto įvykio.

GRAŽIOJI MERGELĖ

Už poros žingsnių ant žaliuojančio ąžuolo jie pamatė „gražiąją Mergelę", visą šviečiančią ir labiau spinduliuojančią nei saulė. Motiniškuo švelnumu Pasirodžiusioji juos nuramino:

— Nebijokite, aš jums nieko blogo nepadarysiu.

Ir taip jie visi trys sustingo ekstazėje, stebėdamiesi nepaprastu reginiu. Mergelė buvo nepaprastai graži. Ji atrodė tarp penkiolikos ir aštuoniolikos metų. Rūbai buvo balti kaip sniegas, apjuosti apie kaklą auksiniu kaspinu ir nusidriekę iki pat kojų pirštų. Baltas šydas, apsagstytas auksu, gaubė jos galvą, pečius ir leidosi iki kojų. Rankos buvo sudėtos prie krūtinės tarsi maldai. Brilianto perlų ir sidabrinio kryžiaus rožančius kabėjo Jos dešinėje rankoje. Nepaprasto grožio veidas švytėjo kaip saulė, nors buvo nudažytas rūpesčio ženklais.

Po kelių pakilimo minučių Liucija išdrįso paklausti:

— Iš kur Jūs atėjote?

— Aš atėjau iš dangaus, — atsakė Mergelė.

— Iš dangaus! O kodėl Jūs čia atėjote?

— Aš atėjau prašyti, kad jūs ateitumėte čia per šešis mėnesius iš eilės kiekvieno mėnesio tryliktą dieną, tą pačią valandą. Spalio mėnesį aš jums pasakysiu, kas aš esu ir ko aš noriu.

— Gal galėtumėte man pasakyti ar karas greit pasibaigs?

— To jums negaliu pasakyti, — atsakė Mergelė, — kol aš jums nepasakysiu, ko aš noriu.

K. J. K-is.

VOKIEČIAI SIŪLO DERĖTIS SU RYTŲ EUROPOS EGZILŲ VEIKSNIAIS

„Stuttgarter Nachrichten" Nr. 237 ir kai kurie kiti vokiečių laikraščiai paskelbė žinią, perduotą vokiečių telegramų agentūros DPA, kad Vokiečių Partija (Deutsce Partei) norinti įnešti naujame vokiečių fed. parlamente pasiūlymą, kuriuo vokiečių federalinio parlamento teikimu vokiečių pabėgėlių iš rytinių sričių vad. Landsmannschaftams būtų pavesta pradėti pasitarimus, turinčius tikslą „taikiu būdu išspręsti Vokiečių rytinių sienų klausimą". Rytų Vokietijos to reikalo specialistai turėtų sudaryti su Vokietijos kaimyninių kraštų egzilų atstovais projektą. Vokietijos užsienių reikalų ministerijos Rytų skyrius turįs būti sustiprintas ir praplėstas. Kaip toliau DPA iš Bonnos praneša, tokio pasiūlymo pagrindan turėtų būti padėtas pripažinimas vokiečiams teisių į jų tėviškes. Federalinės Vokietijos yriausybė turėtų atsisakyti nuo minties ruošti vienašališkus planus, kurie „taikų susipratimą tik pasunkintų".

200 GRAMU DUONOS

ATSIMINIMAI IŠ ANAPUS

Būdama dar vaikas, karui baigiantis gavau iš NSDAP įsakymą eiti dirbti Karaliaučiaus gyvulių skerdyklon. Sovietams miestą užėmus, kažkur dingo motina ir sesuo — gi tėvas kiek anksčiau jau buvo žuvęs rytų fronte. Ir rusams atėjus nuo darbo skerdykloje pasišalinti negalėjau. Ištisomis dienomis dirbant pačius sunkiausius ir bjauriausius darbus, gaunant atlyginimo tik 200 gr. duonos per dieną, susirgau džiova. Buvau tikra, kad ilgai gyva neliksiu. Nelaimei, tuojau badu mirė ir mano seneliai. Turėdama augštą temperatūrą ir spjaudydama krauju, stengiausi patekti kokion nors ligoninėn. Tačiau viskas buvo veltui — vietoj to sovietai mane pristatė prie griūvėsių valymo ir grąsino nušauti, jei dar kartą „simuliuojant" sugaus. Patariama kitų vokiečių, su jais slapta iškėliavau Lietuvon. 1947 metų vėlų rudenį atsidūrėme Kaune, bet kadangi čia jau buvo daug vokiečių pabėgėlių ir dėl milicijos persekiojimo darėsi nesaugu, pėsčiomis patraukėme Vilniaus link. Keliaujant per kaimus, visur mus lietuviai mielai priimdavo, maitino ir siūlė darbo. Mano bendrakeleivės vokietės manęs labai vengė bijodamos apsikrėsti, tai pasitaikius progai ir liko dirbti pas ūkininkus. Aš gi vieną keliavau toliau, kol pasiekiau Ukmergę.

Ukmergėje susipažinau su lietuvę Ž., kuri kaip gailestingoji sesuo dirbo miesto ligoninėje. Jos dėka tapau priimta ligoninėn, nes šios ligoninės gydytojas žydas ją labai gerbė, nes ji vokiečių okupacijos metu buvo daug žydų slapta rėmusi ir slėpusi. Be jos rekomendacijos ligoninėn tikrai nebūčiau patekusi, nes tai ir lietuviams labai sunkiai pavykdavo — reikdavo atlikti kebliausius formalumus, kurie užsitęsdavo mėnesius, ir, dažnas atsitikimas, kad leidimas ateidavo ligoniui mirus.

Pati Ž. buvo tikras širdies žmogus — dažnai atiduodavo visą savo uždarbį vargšams ir vokiečių pabėgėliams. Buvo labai pamaldi ir palaikė artimus ryšius su kunigais ir stengėsi jos globojamas vokietaites ir mane apkrikštyti katalikėmis. Gulint ligoninėje, niekas iš pažįstamų vokiečių manęs nelankė — tik vien lietuviai, o globėja Ž. tai išsedėdavo ištisas valandas prie manęs, motiniškai glostydama mano ligos nukamuotus skruostus. Ir koks buvo mano nusiminimas, kai kartą viena slaugė man pasakė: „Žinai, Elzyte, tavo krikšto motiną šiąnakt išvežė..." Kiek vėliau gavau du laiškus iš Krasnodarsk — Sibire, kur ji skundėsi, kad jai seniai vištiek, tik labai gailisi manęs ligonės...

Netekus globėjos mane tuojau iš ligoninės išvijo. Bet dabar jaučiausi kiek geriau ir turėjau pakankamai jėgų bent elgetauti. Elgetaudama pasiekiau Kauną ir po vienerių metų pavyko patekti A. Panemunės sanatorijon. Susipažinau su ligone K. iš Deltuvos ir abi apgydytos 1950 m. vasarą parvykome pas ją į namus. Čia praleidau pačius geriausius ir linksmiausius pokario mėnesius. Dirbti nieko nereikėjo, nes jos vyras slapta siuvėjaudamas uždirbdavo pakankamai pinigo, o ir giminės nemažai padėdavo.

Ukmergės ligoninėje ir A. Panemunės sanatorijoje buvo blogas maistas ir trūko medikamentų. Džio vininkai buvo gydomi Calcijum, pneumotoraksu ir pan. Nei thoreko plastikų, nei kitų panašių operacijų nedarė. Penicilino ir streptomicino galima buvo gauti tik juodoje rinkoje. K. vyras pardavė apynauję dviratį ir siuvamą mašiną, kad savo žmonai galėtų nupirkti 10 gr. streptomycino.

Anksčiau kurį laiką laikiausi prisiglaudusi Ukmergėje su dar keliomis vokietėmis pas lietuvę V., kuri mus laikė tik todėl, kad mes didžiąją dalį suelgetauto maisto jai atiduodavome. Taip paskutiniais metais darė daug lietuvių, nes kolchozus įvedus ypatingai stigo maisto. V. broliai buvo komunistai: vienas, rodos, Ukmergės Vykd. Kom. pirmininkas, o kitas milicijos mokykloje Kaune leitenantas. V. pasakojo, kad jos brolis Vykd. Kom. p-kas labai bijojo partizanų, ir kaip kiti komunistai, miegodavo po pagalve pasidėjęs pistoletą. Antrasis brolis buvo neblogas žmogus ir kiti jį girdavo. Jis kartą parvykęs atostogų, pats man pasakė, kad jam vistiek kam tarnauti, kad tik duonos gauna. Šis buvo vedęs vieną rusaitę. Pažinau ir jų sėnus tėvus — kolchozninkus kur tai netoli Vilniaus. Jie manęs prašė, jei pavyktų pasiekti Vokietiją, pajieškoti jų dar dviejų vaikų — sūnaus ir dukters. V. motina buvo kilimo iš Klaipėdos krašto ir aš su ja kalbėdavausi platdeutsch.

Apie Ukmergę buvo labai daug lietuvių partizanų, kuriuos buvo galima kiekviename žingsnyje sutikti. Kartą, mums kelioms vokietaitėms svečiuojantis pas vieną kolchozninką, atvyko septyni partizanai — visi jauni ir gerai ginkluoti. Sužinoję, kad mes esame vokietaitės, vienas iš jų mus prakalbina laužyta vokiečių kalba: „Seid ihr Deutsche? Ich bin Freund. Wir tuen euch nichts". O matydamas vienos vokietaitės sušąlusį vaikutį, nusivilko ir jam atidavė savo naują odinį švarką. Kartą Gružaičių kaime buvo pasilinksminimas. Atvykę partizanai bernams atėmė batus, o mergaitėms nukirpo plaukus, sakydami, kad jie kovoja ir žūva už tėvynės laisvę, kai tuo tarpu kiti linksminasi.

Šešuolių klebonijoje yra NKVD garnizonas apie 50 vyrų, o sekančiuose namuose milicija ir stribai. Šie saugoja kolchozus, kad neišsivežtų maisto partizanai ir dažnai apsupa mišką ir sodybas jieškodami partizanų. Medžioklės jiems mažai kada tepavyksta. Buvo atsitikimų, kad partizanai patys ateidavo į Šešiuolius ir „pasiimdavo" ar vietoje sulikviduodavo kokį aršesnį komunistą.

Visur Lietuvoje jaučiamas didelis pramoninių prekių ir maisto trūkumas. Ukmergėje pilna spekuliantų, kurie slampinėja gatvėmis siūlydami vaistus, mieles ir amerikonišką rūkomąjį popierių. Ypatingai trūksta duonos. Jau iš vakaro prie kepyklų didžiausia spūstis, o kitą dieną, apie pietus dalinant duoną, pakyla didžiausias triukšmas, stumdymasis, koliojimasis ir muštynės. Duoną labai blogos kokybės — šlapia, karti ir limpanti, kaip klijai.

Susisiekimas labai blogas ir brangus. Daugiausia žmonės keliauja arkliais ir sunkvežimiais. Tiesa, buvo kalbama, kad esąs keleivinis lėktuvas, palaikąs civilinį susisiekimą su Kaunu ir Vilnium — bet tai esą labai brangu.

Ukmergėje veikia tik viena bažnyčia — kita uždaryta. Visoje Ukmergėje yra tik vienas kunigas. Visi Ukmergės ir Šešuolių kunigai išvežti 1950 metais.

Pokario metai sovietiniame rojuje man paliks amžinai atmintini — ir gulant ir keliant prisimenu savas ir lietuvių kančias. Jei būtų galima mielai paaukočiau dalį savo gyvenimo už Lietuvos ir jos žmonių laisvę, kurie mane daug metų šelpė, globojo ir gyvybę išgelbėjo.

Taip baigia savo prisiminimus sujaudinta vokietaitė.

Propaganda ir Tiesa

ŠALTASIS karas yra labai nešvarus biznis. Mes negalime perdaug skrupulingai laikytis tiesos... — šitokiais žodžiais 1951 m. kreipėsi į 2.000 klausytojų minią vienas Amerikos žurnalistas.

Tuomet iš klausytojų tarpo išniro Edvardas Barrett ir visų nustebimui pareiškė, kad tik tiesos propaganda galinti padėti Amerikai. Nustebę klausytojai įtikėjo: jie įsitikino, kad su melu toli nenuvažiuosi.

VOICE OF AMERIKA IR VOKIEČIAI

TIE, kurie reikalauja tiesos politinėje propagandoje, savo argumentus grindžia ne tik etika. Iš tikrųjų, tiktai tiesa sudaro stiprų moralinį ginklą — šaltą, praktišką ir veiksmingą ginklą.

Kai 1943 m. gen. Vinegar Joe Stillwell pasitarukė iš Burmos, jis tiesiog pasakė: „Mes buvome baisiai sumušti!" Nepaisydamas stiprios opozicijos, Voice of America radijas paskelbė atvirą generolo pranešimą visam pasauliui, o taipgi ir ašies valstybėms. Kai karas pasibaigė, buvo įsitikinta, kad šis būdas buvo labai sėkmingas. Vokiečiai, italai ir japonai pareiškė, jog jie pradėję tikėti Voice of America žiniomis, išgirdę teisingą gen. Stillwell'io pranešimą.

„Mes pajutome, kad, jeigu amerikiečiai taip atvirai prisipažino visam pasauliui, jie turi sakyti tiesą", — pasakė vienas.

Demokratijos paprastai nemoka meluoti. Joms dažniausiai tenka meškerioti auksinių žuvelių inde, dėl to labai sunku būva laviruoti su melu. Totalistinės vyriausybės, įkinkiusios propagandos aparatą, sėkmingai meluoja. Pats Hitleris pasakė, kad bus patikėta Didžiajam Melui, jei jis bus nuolat kartojamas. Deja, Didysis Melas, papuoštas gražiausiais žodžiais, gali prakiurti ir subyrėti. Šitai įrodė paskutinis Korėjos karas.

KREMLIAUS PROPAGANDA IR KOREJA

1950 METAIS Šiaurinės Korėjos kariuomenė užpuolė Pietų Korėją. Rusija su savo pavergtais kraštais tuojau pradėjo skelbti visam pasauliui, kad amerikiečiai šį karą pradėję. Deja, jų pasiimtasis uždavinys buvo persunkus.

Karo pradžios metu Korėjoje buvo Jungtinių Tautų komisija. Jai vadovavo indas, o šešių asmenų grupėje nebuvo nė vieno amerikiečio. Minėtoji komisija oficialiai paskelbė, kad užpuolikai buvo šiaurės korėjiečiai. Kai nuogi faktai buvo pranešti JT, neutralios valstybės jiems patikėjo. JT pranešimai ir kalbos buvo išspausdintos visuose laisvojo pasaulio laikraščiuose. Radijas jas paskelbė komunistiniam pasauliui. 53 valstybės, pradėdant Norvegija ir baigiant Indija, pripažino, kad karą pradėjo komunistai. Netgi didžiausi Kremliaus propagandos klapčiukai pradėjo abejoti komunistų „tiesa". Laisvojo pasaulio nuomone, Kremlius su savo melu pertolį nukeliavo. Pirmą kartą istorijoje pradėta rimtai abejoti visa komunistų propaganda.

Totalistinių valstybių melo propaganda pakenkia net patiems melo įkvepėjams. 1941 ir 2 metais vokiečių propaganda skelbė sensacingas žinias apie vokiečių povandeninių laivų laimėjimus Atlente. Šis melas gimė nepainformuotų nacių biurokratų galvose. Po karo iš vokiečių žvalgybos archyvų sužinota, jog 1942 m. Vokietijos karinė vyriausybė buvo įsitikinusi, kad sąjungininkams trūko būtiniausių laivų iškeldinti savo kariuomenę Š. Afrikoje. Vakariečių invazija buvo sėkminga, nes vokiečius apgavo jų pačių propaganda.

SOVIETAI IR „TAIKOS" OFENZYVA

ŠIANDIEN sovietų propaganda apie JAV ekonominį silpnumą ir grėsiančią kapitalizmo mirtį kvailina tiktai Kremliaus galvas. Sekdamas Stalino pavyzdžiu, Malenkovas tauškia apie Amerikos kapitalizmo silpnumą. Sovietų reporteriai Amerikoje jieško savo bosams įrodomos medžiagos. Nučiupę kokį niekutį, skuba informuoti Kremlių, kuris džiaugiasi, tarsi geležėlę radęs, sulaukęs „naujų įrodymų".

Pats labiausiai nukankintas sovietų propagandos arkliukas yra vadinama „taikos ofenzyva". Kremliaus propagandistai cyniškai jodinėja tuo arkliuku kaip pačiu stipriausiu tanku. Jų tikslas pakirsti laisvų tautų apsiginklavimo sėkmingumą. Iškraipydami faktus, jie amerikiečių ir prancūzų vyriausybių žmones pravardžiavo karo kurstytojais. Patys, iškėlę abi rankas, tempė Picasso nupieštą taikos simbolį — balandį. Ir komunistus ir niekam dėtus žmones vertė pasirašyti „taikos peticiją", rei kalaudamį pasmerkti atominius ginklus. Ši peticija atnešė žalos: ji užblokavo, Rusijos pagalba, JT atominių ginklų kontrolės planą, kurį palaikė 48 valstybės.

Komunistai, vadindami sovietų imperielizmą antiimperializmu, pradėjo rengti taikos kongresus. Pasiro dė, kad milionai Vakarų Europos, Azijos ir Afrikos žmonių pradėjo žavėtis komunistų „taikos" linija. Tie milionai pradėjo tikėti — kaip mes matome ir Anglijoje, kad komunistai nori taikos, o vakariečiai rengiasi karui...

NORI TAIKOS, RENKIS KARUI

DEJA, šiandien daug kas žino, kad, jeigu nori taikos, turi rengtis karui. Šitos politikos ypačiai laikosi Amerika. Tačiau to ligi šiol nesupranta vargšai Azijos ryžių plantacijos ir Anglijos darbininkai.

Tačiau tokie sąjūdžiai, kaip Paix et Liberté (žiūrėk praėjusį „EL" nr.) pradeda pralaužti pirmuosius ledus. Amerikos Informacija susižavėjusi šarvuoto balandžio šaržu su šūkiu — „balandis, kuris daro pykšt!", išspausdino jo milionus egzempliorių ir išsiuntinėjo viso pasaulio kraštams. Pamažu laikraščiai pradė jo rašyti apie „juokingą sovietų taikos kompaniją".

Amerikos, Anglijos ir Prancūzijos vyriausybės įtikino tūkstančius nieko nedėtų piliečių, kad jie buvo sukvailinti, reikalaujant pasirašyti po „taikos peticija". Kai jie atšaukė savo parašus, sąjungininkų informacijos tarnyba pradėjo skelbti jų pavardes su motyvais. Tokių atsišaukimų galima užtikti ir Amerikos lietuvių spaudoje.

Po Stalino mirties Kremlius ir toliau vertina „taikos" propagandos arkliuką. Kai Malenkovas pešėsi su Beria dėl valdžios, užsieniui buvo kelis kartus parodytas „draugiškas" mostas. Jis vėl pradėjo kalbėti apie galimą sugyvenimą ir įsileido kelis užsienio žurnalistus į Sovietų Sąjungą.

Ir ateityje gali būti „taikingų", bet tuščių Maskvos mostų. Gali būti ir daugiau „taikos meilę" išreiškiančių atsakų į naivius vakariečių korespondentų klausimus. Tačiau, jeigu Vakarai bus protingi, Kremliui daugiau nepavyks jų apgauti.

Parengė J. Pykulis

„PREKYBA" UKMERGEJE

(*„Tiesa" Nr. 239, spalio 9 d.*)

Komunistai nuolat, be jokios pertraukos, rašo apie jų „išvaduotuose" kraštuose kėstintį „gerbūvį". Kaip iš tikrųjų tas „gerbūvis" atrodo gyvenime, kartais ir jie patys parašo.

Čia perspausdiname „Tiesos" straipsnį, tokį, koks jis tilpo šito raudonųjų dienraščio skiltyse. (Red.)

Nepaisant tam tikrų pasisekimų Ukmergės prekybinių organizacijų veikloje, jų darbe dar yra stambių trūkumų. Parduotuvėse skurdus prekių asortimentas, žema aptarnavimo kultūra, dažnai pirkėjai apgaudinėjami parduodant prekes didesnėmis kainomis, negu nustatytos.

Siekiant patenkinti pirkėjų paklausą labai svarbią reikšmę turi teisingas prekių paskirstymas. Apie tai mėgsta pakalbėti rajono vartotojų kooperatyvų sąjungos ir vykdomojo komiteto prekybos skyriaus vadovai, gi praktiškai jie tinkamų prekių pasikirstymu maža rūpinasi. Atvežamos prekės iš bazių ilgai guli sandėliuose, nepaskirstomos. Todėl didžiuliai kiekiai prekių užsiguli sandėliuose. Per 8 mėnesius rajono universalinėje parduotuvėje susikaupė viršum normos įvairių prekių daugiau kaip už 2 milionus rublių. Tuo tarpu eilėje kolūkių parduotuvių trūksta būtiniausių prekių. Ukmergės miesto parduotuvėje Nr. 20 retai būna žibalo, benzino ir kitų naftos produktų. Maisto produktų parduotuvėse pasigendama garstyčių, krakmolo, geriamos sodos ir kitų prekių. Rajono kolūkiuose išauginama nemaža bulvių ir daržovių, tačiau prekyba jomis neorganizuojama.

Nežiūrint į tai, kad prekės blogai paskirstomos, jos dažnai būna ir žemos kokybės. Užtenka pasakyti, kad iš 830 prekių vienetų, patikrintų universalinėje parduotuvėje, 59 procentai netinka vartoti.

Seniai jau laikas užkirsti kelią Ukmergės „Darbo" artelės brokui. Dėl šios artelės gaminių žemos kokybės gaunama daug vartotojų nusiskundimų. Deja, Ukmergės kooperatyvų sąjunga nepaiso šių darbo žmonių priekaištų, ir toliau užverčiamos parduotuvės broku, kurį išleidžia artelė.

Gerinant prekybos tinklo darbą reikia kelti prekybos kultūrą, kuo tvarkingiau įrengti parduotuves, o, svarbiausia, kultūringai aptarnauti pirkėją. Bet to nėra Ukmergėje Universalinėje parduotuvėje avalynės skyriuje trūksta švaros. Čia avalynė pirkėjui pateikiama nejvyniota Pirkėjas yra priverstas avalynę prisitaikyti stovėdamas. Panaši tvarka įsigalėjusi ir eilėje kitų rajono parduotuvių.

Sąžiningus, kruopščius parduotuvių darbuotojus gerbia pirkėjai. Savo atsidavusiu darbu jie prisideda prie prekybos gerinimo. Tuo tarpu Ukmergės rajono prekybos tinkle vis dar pasitaiko darbuotojų, kurie nesąžiningai atlieka savo pareigas, savivaliauja, apgaudinėja pirkėjus. Universalinės parduotuvės darbuotoja Gromova pardavinėja avalynę augštesnėmis kainomis, negu nusta tyta pagal kainininką. Padidintomis kainomis čia pardavinėjami siūlai tualetinis muilas, kojinės ir kitos prekės. Parduotuvės sandėlyje prekės nerūšiuojamos. Prie prekių nėra jokių etikečių, kuriose būtų nurodyta kaina, dydis, rūšis ir pan.

Tokie reiškiniai Ukmergėje pasireiškia vis platesniu mastu, nes rajono vykdomasis komitetas reikiamai nekontroliuoja prekybos tinklo darbo. Nesidomi klausimais ir Ukmergės rajono tarybos nuolatinė prekybos komisija.

Ukmergės rajone pažeidžiamas ir laisvos tarybinės prekybos principas Kai tik atvežamos vertingesnės prekės, rajono vartotojų kooperatyvų sąjungos pirmininkas Ginsburgas nedelsiant telefonu apie tai informuoja savo pažįstamus, bičiulius. Panašiai elgiasi ir parduotuvių darbuotojai, kurie neretai slėpia prekes po prekystaliais, ir jas pardavinėja brangiau ir kam nori. Apie tai gerai žino rajono vykdomasis komitetas, jo vadovai, bet jie taikstosi su tokiu nusikalstamu prekybos darbuotojų elgesiu.

Darbo žmonės, matydami rimtus trūkumus ir negeroves rajono prekybos tinklo darbe, kovoja prieš juos, įrašydami skundų ir pageidavimų knygose savo pasiūlymus, pageidavimus, nurodydami prekybos ir viešojo maitinimo įstaigų darbuotojų netinkamą elgesį. Tačiau Ukmergės rajono prekybinių organų vadovai nereaguoja į vartotojų kritines pastabas, nenori matyti rimtų trūkumų prekybos tinklo darbe.

Kritika ir savikritika rajono prekybos darbuotojų tarpe ne tik kad neįprastas, bet ir nemėgstamas dalykas. Ypač jos nepakenčia Ukmergės rajono vartotojų kooperatyvų sąjungos vadovai. Kai prekių žinovas drg. Šlapikaitė iškėlė klausimą, kad neteisingai paskirstomos prekės, nesirūpinama pirkėjų paklausa, pažeidžiam. laisvos tarybinės prekybos principas, tai rajono vartotojų kooperatyvų sąjungos vadovai pagrasė jai atleidimu iš darbo.

Ukmergės rajono prekybinės organizacijos dirbtų žymiai geriau, jei gu būtų tinkamai organizuojamas kadrų auklėjamasis darbas. Deja, rajono vartotojų kooperatyvų sąjungos organizaciniam — instruktoriniam skyriui vadovauja Uglevas, kuris už girtuokliavimą ir blogą darbą nuimtas nuo vykdomojo komiteto prekybos skyriaus vedėjo pareigų. Dabar jis čia tęsia savo darbelius. Šio skyriaus darbas visiškai sužlugdytas. Čia ne tik kad nesirūpinama kadrų auklėjimu, bet nekeliama jų kvalifikacija.

Už tai, kad Ukmergės rajono prekyboje yra daug stambių trūkumų, didelė kaltė tenka Prekybos ministerijai ir Lietuvos respublikinei vartotojų kooperatyvų sąjungai. Jos silpnai rūpinasi šio rajono prekybinių organizacijų darbu, nerodo reikiamo savo organams.

A. Paulauskas

DVEJOS DURYS

RAŠO

BR. SERBENTA

Kiekvienas mūsų, gyvenąs šiapus geležinės uždangos, gerai atsimename tuos laikus, kai, būdami UNROS globoje, turėjome susirinkti į stovyklose esamas sales, išklausyti raudonosios repatriacinės komisijos pranešimų ir „kvietimų" grįžti į „rojų". Varymas į tokius mitingus priklausė nuo UNROS varovų raudonumo, tačiau, kaip žinome, išsisukti buvo sunku, nes unrinė teta buvo pasikvietusi karo policiją. Vienur, ši policija buvo pakviesta įbauginti nenorintiems paklūsti UNROS įsakymo eiti klausyti repatriacinės komisijos „įrodymų", kitur apsaugai enkavedistams, atvykusiems nekaltų žmonių medžioklėn.

Jau iš anksto per tautybių komitetus buvo UNROS specialiu potvarkiu įsakyta, kaip susirinkę turi laikytis, kaip „gerbti" atvykstančią komisiją. Lyg maro šmėkla tokiomis dienomis apgaubdavo stovykloje gyvenančius tremtinius, nežinančius kuo gali baigtis šitoksai belzebubiškas teroras žmonių, ištrūkusių iš šėtono siautėjimo. Atsimenu, mano gyvenamoje stovykloje, kurioje vien tik lietuvių buvo per tūkstantis, ang lų uniformoje kariškis, scenoje stovįs greta raudonosios komisijos, pasakęs kalbą, baigė šitokiais žodžiais:

— Mūsų sąjungininkė Sovietų Rusija, norėdama Jums gėra, atsiuntė šią komisiją, kurios pranešimų išklausę, apsispręskite grįžti į savo kraštus. Aš kviečiu jus būti santūriais, nes šitos komisijos įžeidimas yra lygus mano Jo Didenybės Karaliaus vyriausybės įžeidimui!

Įspėjimas nedviprasmiškas. Deja, salėje buvo dvejos durys: dalis susirinkusiųjų „pjovė" žodžiais raudonuosius pasiuntinius, didžioji dalis, po kačių koncerto, galvotrūkčiais išbėgo iš salės komisijos automobilių tvarkyti...

Kaip žinome, savanorių grįžti neatsirado. Neatsirado todėl, kad tuo laiku jau buvo galima pasirinkti duris, kurių vienerios vedė į laisvę, antrosios — į vergiją.

Analogiškas nuotaikas dabar pergyvena ir antikomunistai belaisviai Korėjoje: nežiūrint absurdiško sąjungininkų elgesio su šiais žmonėmis, jiems buvo paliktos dvejos durys. Ir, nežiūrint, raudonųjų komisijų grasinimų ir prikalbinėjimų, per duris, vedančias į laisvę, išėjo 22 tūkstančiai buvusių kinų komunistų ir šiaur. korėjėčių armijos belaisvių, o pro raudonosios komisijos nurodytas duris — 19 vyrų ir tai, kaip spauda skelbia, buvę komunistų agentai, atsiųsti belaisvių tarpan propagandos tikslams.

Žinant, kad Korėjos karo belaisvių repatriacija buvo Maskvos režisuota, atsimenant, kad komunistai per keletą mėnesių užsispyrusiai kovojo dėl priverstino belaisvių, atsisakiusių grįžti namo, perdavimo, žinant taip pat, kokias priemones panaudosianti komisija, atvykusi perkalbėti nelaiminguosius žmones, galima buvo tikėtis, jog gali pasisekti suterorizuoti didžiąją dalį belaisvių ir priversti pakeisti savo nusistatymą. Suprantama, kad šito ir siekė Maskva.

Pagal taikos sutarties nuostatus, atsisaką grįžti belaisviai, turėjo būti perduoti „neutraliai" komisijai, kurią sudarė: du iš tikrųjų neutralūs atstovai, du komunistų ir komisijai pirmininkaująs Indijos atstovas. Šitokio sąstato komisija turėjo prižiūrėti raudonosios Kinijos ir šiaur. Korėjos delegatų, atvykusių į stovyklas „aiškinimus" irodymus, kodėl jie, belaisviai, privalo grįžti. Šitokie aiškinimai turėjo trūkti 90 dienų, o po to, belaisviai, atsisakę ir po šitokio skriningo grįžti, dar tam tikrą laiką turėjo likti nežinioje. Šitokias sąlygas komunistai išsiderėję iš sąjungininkų, tikėjosi, kad jie per tą laiką sugebės „prikalbėti" laisvę pasirinkusius belaisvius.

Atsiųstos „neutralios" delegacijos ir stebėtojai po trijų mėnesių terorо, nieko nepešė. Pasibaigė panašiai, kaip ir mūsų stovyklose — šiaurės korėjiečiai belaisviai iš viso ilgesnį laiką nenorėjo eiti su „delegatais" kalbėtis, kinai belaisviai, nuėję į salę, jau nuo pat durų ėjo prie komisijų stalų, atsisukę nugara. Kitus reikėjo į komisijų sales nešte atnešti. Daugumas kinų belaisvių pasisakė norį vykti į Formozą, pas Čan Kai Šeką ir taip pat patarė raudoniesiems atstovams tai padaryti. Kai belaisviams buvo aiškinama ir rodomos durys, vedančios į namus, jie klausdavo:

— Kurios durys veda į Formozą ...

Šitokie įvykiai akivaizdžiai parodė pasauliui, kaip „noriai" kinų tauta remianti komunistų vyriausybę, kurią taip mielai kai kurios didžiosios vakarų pasaulio vyriausybės proteguoja, su ja bizniauja ir skelbia pasauliui, kad reikia raudonąją Kiniją priimti į JTO, nes jos dabartinė vyriausybė atstovaujanti tautos valią. Tuo tarpu didžioji dalis belaisvių, trys mėnesiai terorizuoti ir agituoti, pasirinko... Formozą. Neabėjotina, kad pasirinktų Formozą ir visa Kinija, jei ten, kaip ir tose stovyklose, būtų dvejos durys.

LENKU TREMTIES BENDRUOMENEJE

Lenkų tremties spauda sujaudinta kardinolo Višinskio areštu. Plčaiai rašoma apie suėmimą, sovietų kaltinimus ir laisvojo pasaulio protesto akciją prieš katalikų bažnyčios persekiojimą Lenkijoje. Lenkų spaudai tenka ginčytis dėl absurdiško bolševikų kaltinimo, kad katalikų bažnyčia Lenkijoje esanti Adenauerio politikos šalininkė, o jos dignitoriai Adenauerio agentai.

Did. Britanijos Lenkų Tautos Iždo suvažiavime konstatuota vis didėjantis lenkų organizuotumas ir nuolat augančios Iždo pajamos, kuris per trejus metus surinkęs 90.000 su viršum svarų sterlingų.

Lenkų spauda įspėja dėl komunizmo įsigalėjimo Čilės katalikiškose organizacijose ir Santiagos Popiežiaus Katalikų Universitete. Tokie žymūs katalikų vadai, kaip Castillo, Reyes arba Ditborn, Popiežiaus Universiteto teatro mokyklos direktorius, sovietų kaštais keliauja į Maskvą ir dalyvauja jos inscenizuotuose „taikos" kongresuose.

Šita Čilės komunistų veikla lenkų bendruomenę ypatingai paliečia dar ir dėl to, kad Popiežiaus Universiteto vicerektorius, lenkas kun. Jan Skowronek, dėl savo viešų pasisakymų komunistų naudai 1951 m. buvo išbrauktas iš lenkų bendruomenės. Komunistuojančių įtaka esanti tokia didelė, kad paskutiniu laiku lenkų kun. M. Poradowski, uolus kovotojas prieš komunistų infiltraciją, buvo priverstas iš Čilės pasitraukti.

IVAIRENYBES

DDT MILTELIAI IR VABZDŽIŲ IMUNITETAS

Tarptautinės Sveikatos Organizacijos iniciatyva Ženevoje sukviesta specialistų — mokslininkų konferencija, aptarti naujas priemones kovai su vabzdžiais. Konferencijai pirmininkauja britų profesorius Buxton, kurion 12 kraštų yra pasiuntę savo atstovus. Akstinu šiai konferencijai sukviesti yra ta būtinybė, kad jau įsitikinta, jog visoje žemėje vabzdžių pasaulis darosi atsparus svarbiausiam insekticidui — DDT.

Daug sunkiau pasidarė dabar su vabzdžiais kovoti, negu pradžioje, kada šie stebuklingai veikią nuodai pradėta vartoti. Maliarija, tifas ir kitos užkrečiamos ligos, musėlių, uodų ir kitų parazitų išplatinamos, buvo visame pasaulyje smarkiai sumažėję ačiū DDT veikimo galiai. Europoje maliarija kaip ir išnyko. Nuo 1949 m. Italijoje nebuvo užregistruota mirimų nuo maliarijos, tuo tarpu kai 1942 m. tūkstantis mirimų ir virš 160.000 maliarijos ligonių. Dabar profesoriai skundžiasi, kad sunku surasti pacientą, norint pademonstruoti šios rūšies ligą studentams.

Tačiau laikui bėgant, vis daugiau pasigirsta tvirtinimų, kad DDT. savo savybių pradeda nustoti. Pirmas vabzdys, kuris pasipriešino DDT. veikimui — tai mūsų kombarinė musė. Kiti vabzdžiai tai pat pasekė jos pavyzdžiu. Įvairūs vabzdžiai visame pasaulyje pradėjo darytis nebejveikiami DDT milteliais. Todėl šiuo metu pradedama nerimauti, kad ir baisiausias maliarijos platintojas — uodas pradeda reikšti atsparumą. Pradėta bandyti naujai išrastą nuodą: — chordane, BHC, methoxchlor, aldrine, dieldrine, malathon arba jų kombinacija. Kai DDT buvo savo žydėjimo viršūnėje, atrodė, nereikalinga šia kryptimi daryti tolimesnių mokslo tyrinėjimų. Bet vabzdžiai įrodė, kad jie gerai gali prisitaikyti ir prie naujų mokslo išradimų. Konferencija klausia, kaip naikinami vabzdžiai kitų vabzdžių pagalba ir kokiu būdu jie tampa atsparūs. Universalūs, pigūs ir ilgai veikią nuodai, nekenksmingi žmogui ir gyvuliams, dar vis lieka nesurasti ir, galimas dalykas, jų surasti nebus galima.

A.T.

* * *

Vienas amerikiečių laikraštis aprašo, kad prieš kelioliką dienų New Yorko Medicinos Akademija turėjo nuspręsti ar du gana žymus JAV chirurgai pasielgė pagal savo pašaukimo etiką. Reikalas toks: Šie du gydytojai padarė gana sunkią ir sudėtingą galvos kiaušo operaciją su įrankiais, padarytais prieš... 2000 metų.

Šie medicinos įrankiai buvo naudojami anuo laiku Pietų Amerikoje, Inkos gyventojų. Inkos kultūra buvo jau gana augšta, tiesiog stebėtina, kai mūsų vidurio Europos šalyse te kerėjo miškai. Operacija pasisekė! Ligonis jau vaikšto, senieji medicinos instrumentai veikė gerai. Gydytojai nieko neprasižengė prieš medicinos etiką.

Ar besigirdami savo augšta kultūra, mes esame padarę tiek pažangos, palyginus su anų laikų civilizacija? jau susitaikę...

JIEVA

Laiko pradžioje dievas Tvašti sukūrė pasaulį. Iš elementų jis padarė saulę, mėnulį, žvaigždes, kalnus, miškus, įvairius gyvius ir, pagaliau, patį žmogų (vyrą).

Vyro sukrūimui buvo sunaudoti patys paskutinieji kietieji elementai. Todėl, kai atėjo laikas sukūrti moterį, Tvašti paėmė mėnulio apskritumą, šliužų raitymosi gabumą, vijoklių priekabumą, žolės lankstumą, nendrės lieknumą, gėlės žiedo švelnumą, lapo lengvumą, stirniuko akies žvilgsnio greitumą, saulės spindulių skaistumą, vėjo nepastovumą, kiškio baugštumą, povo tuštybę, pūkų minkštumą, deimanto kietumą, medaus saldumą, tigro žiaurumą, ugnies kaitrumą, sniego šaltumą, kėkšto krykštavimą, karvelio ulbavimą, miglų ašaras ir, visa tai sumaišęs, sukūrė moterį ir atidavė ją vyrui. Nuo šiol vyro gyvenimas pasipildė dar vienu įdomumu, nes jis dabar turėjo su kuo dalintis pasaulio malonumais.

Tačiau, laikui bėgant, vyras atėjo pas Tvaštį, sakydamas: „Viešpatie, tas padaras, kurį tu man davei, mano gyvenimą daro apsunkintą ir liūdną. Ji niekad nepalieka manęs vieno, nuolat tauškia visokius niekus ir erzina mane ikį įkyrumo. Ji reikalauja nuolatinio dėmesio, jos aprūpinimo, verkia dėl niekų, taip, kad aš negaliu su ja gyventi. Paimk ją, viešpatie, iš manęs."

Tvašti atėmė moterį iš vyro. Bet po aštuonių dienų vyras vėl atsirado prie Tvašti durų. „Viešpatie," sakė jis, „mano gyvenimas pasidarė vienišas po to, kai moteris išėjo. Aš atsimenu, kaip ji su manim šokdavo, kai ji juokdavos ir pripildydavo mano širdį malonumais. Aš atsimenu, kai ji prie manęs glausdavos ir kaip ramus ir malonus buvo jos artumas, kai saulė nusileisdavo ir tamsa apgaubdavo mane. Liepk jai grįžti pas mane".

Tvaštį grąžino moterį vyrui, bet po mėnesio laiko vyras vėl jį įtikinė jo: „Mano viešpatie," sakė jis, „aš negaliu suprasti, kodėl taip yra, bet aš įsitikinau, kad moteris daugiau mane pykina, negu malonumą teikia. Aš meldžiu tave, Tvašti, paimk ją iš manęs vėl".

— Eik namo ir daryk ką išmanai, — atsakė Tvašti.

— Bet aš negaliu su ja gyventi, — protestavo vyras.

— Ne, atvirkščiai, tu be jos niekad negalėsi gyvent, — atsakė dievas.

Taip ir pasiliko...

Iš anglų kalbos vertė
K. Jonelynas.

DIDZIAUSIAS RŪPESTIS

Didžiausias rūpestis šiame gyvenime turi būti žmonos pasirinkimas ir vienintėlis tame pavojus — grožis, kuriuo visi vyrai, visokio amžiaus, protingi ir kvaili buvo apvilti.

Sir Walter Raleigh, 1552 - 1618
Instrukcijos savo sūnui ir palikuon.

* * *

Šeimyninio ginčo metu įpykusi žmona iššoko pro langą ir nukrito ant telegrafo vėlų. Vyras bandė prilipti stulpu ir ją išvaduoti, bet pats įsipynė į vėlas. Kol atvažiavo gaisrininkai ir juos išgelbėjo, jie buvo jau susitaikę...

Europos Lietuvių Kronika

LONDONAS

DBLS C. VALDYBA PASISKIRSTĖ PAREIGOMIS

DBLS pirmininku Suvažiavimo iš rinktas M. Bajorinas, pirmuoju vicepirmininku kun. A. Kazlauskas, antrasis vice-pirmininkas prof. S. Žymantas, sekretorius J. Vilčinskas, iždininkas S. Nenortas.

DBLS CV išrinktas L. Trilupaitis, kuris dėl darbo Sąlygų CV nario pareigų negali eiti, iš CV pasitraukė. Jo vieton įėjo pirmasis kandidatas S. Nenortas.

LANKYKIME LIGONIUS

Londono ir apylinkių ligoninėse yra nemažas skaičius lietuvių ligonių, kurie neturėdami giminių bei draugų, jaučiasi labai vieniši. Kai kuriais atvejais tokia ligonių psichinė padėtis užvilkina gydymą.

DBLS norėtų suorganizuoti pastovų ligonių lankymą, todėl kreipiasi į lietuves ir lietuvius, kurie galėtų pašvęsti dalį savo liuoslaiko šiam labdarybės darbui, pranešti savo adresus DBLS reikalų vedėjui. Šia proga kreipiamasi į visus tuos, kurie žino kuriose ligoninėse esama panašių ligonių, pranešti jų pavardes ir adresus. Kelionės išlaidos, lankant ligonius, bus atlyginamos.

DBLS VII-SIS SUVAŽIAVIMAS PASIUNTĖ SVEIKINIMUS

Lietuvos Ministeriui B. K. Balučiui, Lonodone, VLIKo pirmininkui pel. Krupavičiui, Lieuvos Diplomatijos Šefui Ministeriui St. Lozoraičiui, Skotijos Lietuvių Vadui kun. J. Gutauskui, Belgijos, Vokietijos, Austrijos, Olandijos, Danijos, Švedijos, Prancūzijos, Italijos Lietuvių Bendruomenių Valdyboms ir M. Lietuvos Tarybos pirmininkui E. Simonaičiui.

BAZARAS

Gruodžio pradžioje Londone Tarpt. Egzilių Moterų Organizacija ruošia Kalėdinį — Bazarą — Parodą. DBLS irgi dalyvaus bazare — parodoje su savo eksponatais. Bazaro metu bus pardavinėjami tautinio meno rankdarbiai. Kas tokių turėtų ir norėtų juos parduoti, prašomi prisiųsti iki lapkričio 30 d. DBLS Centro Valdybai, pažymint ant voko ar siuntinio „Bazarui".

Prisiunčiant rankdarbius, prašome nurodyti kainą. DBLS paims 10% nuo pardavimo kainos už patarnavimą, o likusią sumą persiųsdins siuntėjui.

Neparduoti rankdarbiai bus grąžinti jų savininkams po bazaro.

DBLS Centro Valdyba.

PRIEŠKALĖDINIS POBŪVIS

Š. m. lapkričio mėn. 21 d. 8 val. Lietuvių Namuose 43, Holland Pk., W. 11., ruošiamas Prieškalėdinis Pobūvis.

Visi Londono ir apylinkės lietuviai kviečiami kuoskaitlingiausiai dalyvauti.

Gros penkių asmenų kapela. Veiks turtingas bufetas. Staliukus galima užsisakyti iš anksto.

Įėjimas vyrams 2.6. Moterims nemokamas.

KALĖDŲ EGLUTĖ

Visi Londono ir apylinkės tėvai maloniai prašomi atsiųsti savo vaikus į Lietuvių Namus, 43, Holland Park, W. 11., š. m. lapkričio mėn. 7 d. 2 val. Kalėdų Eglutės programos paruošimui.

Eglutės ruošimo komitetas.

GRAŽI TALKA IR DIDELĖ AUKA

Gydytojas J. Mockus, gyvenąs Derby, prisiuntė „Europos Lietuviui" 10 svarų čekį, užsakydamas laikraštį visiems 1954 metams sau ir dviems lietuviams, gyvenantiems Vokietijoje. Likusią sumą gydytojas Mockus, sužinojęs iš suvažiavimo grįžusio atstovo Blinstrubo laikraščio medžiagine padėtį, aukoja „Europos Lietuvio" reikalams. Už šitokią talką ir auką nuoširdžiai gyd. Mockui dėkojame.

DUBLINAS KVIEČIA LIETUVIŲ ŠOKĖJŲ GRUPĘ

Airijos tautinių šokių draugija prisiuntė Londono lietuvių šokių grupės vadovui V. Turutai telegramą, prašydama skubiai atsakyti, ar lietuviai šokėjai nesutiktų dalyvauti Dubline įvykstančiame tarptautiniame šokių festivalyje, 1954 m. balandžio mėn. 30 d.

Lietuviai jaunuoliai ir jaunuolės, kviečiami stoti į šokėjų grupę ir atstovauti šiame festivalyje Lietuvą.

BRADFORDAS

ĮSPŪDINGA ŠVENTĖ

Bradfordo ir apylinkės lietuviai turėjo įspūdingą šventę, paminėdami mirusius, Kristų Karalių ir J. E. Ark. Juozapo Skvirecko 80 metų amžiaus sukaktį.

Spalio 31 d. vakare gražus lietuvių būrys susirinko West Bowling kapinėse, kur mirusių lietuvių kapai buvo rūpestingai papuošti ir apšviesti Vėlinių žvakutėmis. Per religines apeigas buvo sugiedota „Libera", „Viešpaties Angelas" ir sukalbėtos maldos už mirusius. Mirusiųjų atminimui kapelionas pasakė atitinkamą pamokslą. Iš kapinių visi rinkosi Šv. Onos bažnyčioje, kur sukalbėjo rožančių, dalyvavo palaiminimo apeigose ir gausiai ėjo išpažinties.

Dar iškilmingiau buvo sekmadienį, Visų Šventųjų dieną. Bažnyčia buvo apypilnė iš visur susirinkusių lietuvių, kurie, nepaisydami blogo oro, dalyvavo savo šventėje. Pamaldų metu įspūdingai „Ave Maria" ir „Panis Angelicus" sugiedojo svečias iš Londono p. J. Černius. Po pietų visi susibūrė Šv. Patriko salėje, kur iškilmingą akademiją atidarė bažn. komiteto pirm. P. Zajankauskas. Garbės prezidiumą sudarė: Kan. B. Martynellis, kun. J. Kuzmickis, L. Valkūnas, J. Luobikis, J. Micuta, Adamonis, Z. Žilionis ir A. Arlauskas. Paskaitą apie Kristų Valdovą ir Ark. J. Skvirecką skaitė kun. J. Kuzmickis. Meninėje dalyje J. Černius, akompanuojamas J. Juškos, sudainavo „Tyliai Nemunėlis teka" ir „Dul-dul dudelė". Sodrus, kruopščiai apvaldytas balsas ir jautirį lietuviška melodija pynėsi į darnią visumą, keldama visų dvasią augštyn. Po įspūdingai Stp. Ramanausko padeklamuotu Vl. Šlaito eilėr. (Ramybė ir Atgailos psalmė), seserys Živilė ir Roma Duobaitės sudainavo du gražius duetus — „Ant marių krantelio" ir „Ten, kur Nemunas". Zita Daržinskaitė padeklamavo A. Kalvaitytės „Sveti mus altorius". Po to grakščios mergaitės (Daržinskaitė Z., Dičpetrytė D., Gurskytė J., Janulevičiūtė N., Sinkevičiūtės A. ir R.), pritariant linksmai J. Šergalio muzikai, sušoko „Audejėlė". Po gražaus N. Janulevičiūtės padeklamuoto Bern. Brazdžionio eilėr., J. Černius sudainavo porą dainų (Tamsiojoj naktelėj ir Gedumas), kurios klausytojų buvo palydėtos entuziastišku plojimu. Solistas turėjo vėl pasirodyti scenoje ir už katutes atsilyginti „Pasvarscyk, antele" daina. Pabaigoje scenoje vėl pasirodė p. O. Peleckienės parengtos mergaitės ir lengvai pašoko „Lenciūgėlį".

Ir bažnyčioje, ir akademijoje žmonių buvo tikrai gausiai, atmenant, kad tolimesnė emigracija vis tėberetina mūsų eiles. Malonu, kad žmonės yra jautrūs savo religiniams ir tautiniams reikalams, palaikydami mūsų gražias tradicijas susiburti ir pasižmonėti.

KRIKŠTYNOS

Lapkričio 1 d. Šv. Onos bažnyčioje po lietuviams atlaikytų pamaldų vietos kapelionas pakrikštijo Simoną Rimą Molį, gimusį rugpjūčio 14 dieną. Kūdikio tėvai — Kostas ir Lida Moliai — džiaugiasi susilaukę antrojo įpėdinio, kuriam linkime sveikatos ir gražios ateities.

NOTTINGHAMAS

Lapkričio 8 d. Nottinghamo bažn. komitetas rengia kuklų J. E. Ark. J. Skvirecko 80 metų amžiaus sukakties paminėjimą. Po pamaldų Šv. Patriko bažnyčioje, numatyta parapijos salėje surengti arbatėlę su paskaita ir menine dalimi.

Nottinghamo ir apylinkės lietuviai lapkričio 8 d. kviečiami gausiai dalyvauti pamaldose ir apsilankyti taipgi minėjime, kur galima bus pasižmonėti, pasikalbėti ir įdomiai laiką praleisti.

LINKSMAVAKARIS

Lapričio mėn. 21 d., 6.30 val. Cacamore Rd. (didžioji salė) Nottinghame ruošiamas Vyrų Okteto dainos ir šokių LINKSMAVAKARIS, su labai linksma programa, paskutinį kartą prieš Adventą.

Prašome Nottinghamo ir apylinkių lietuvius, senus ir jaunus, nepraleisti progos pasiklausyti linksmos programos ir lietuviškų dainų!

Rengėjai.

LEEDS

Leeds miesto ligoninėje guli Jonas Svirplys, 6 metų berniukas, kurio sveikata ypatingai susirūpinę tėvai. Jonukas, kurio tėvai gyvena ir dirba ūkyje prie Harrogate, išbėgęs į kelią buvo automobilio partrenktas ir, nugabentas į ligoninę be sąmonės. Šios savaitės pradžioje jis dar sąmonės neatgavo.

CORBY

Lapkričio 7 d., 5 val., Occupation Road parapijos salėje (senoje) šaukiamas DBLS skyriaus narių susirinkimas.

Susirinkimo dienotvarkė: Atidarymas susirinkimo, skyriaus atstovo pranešimas iš DBLS visuotinio suvažiavimo, tradicinės eglutės — po būvio paruošimas, pasirengimas eks kursijai į Nottinghame ruošiamą linksmavakarį, Vasario 16-sios minėjimo parengimas ir klausimai bei sumanymai.

Susirinkiman kviečiami dalyvauti visi Corby lietuviai — nariai ir nenariai. *Valdyba.*

VOKIETIJA

LIETUVIŲ KOLONIJA WEHNENE NAUJA LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJOS VALDYBA

Jau antri metai, kaip Wehnene stovyklojė veikia Lietuvių Katalikių Moterų Draugija, kurios įsteigėju buvo kun. A. Steigvila. Tos draugijos pagrindinis tikslas yra suburti lietuves moteris stovykloje religiniam, tautiniam ir socialiniam darbui. Draugija turi savo seklyčią, kurioje daromi susirinkimai ir aptariami įvairūs reikalai. Paskutiniu metu dėl ligos atsisakius iš d-jos pirmininkės pareigų J. Augaitienei, š. m. spalių 11 d. buvo išrinkta nauja d-jos valdyba, kuri pasiskirstė pareigomis sekančiai: pirm. V. Kazirskienė, vicepirm. Br. Rimšienė, sekr. L. Juozapaitienė, ižd. I. Lukšienė ir vald. nariai: M. Dubauskienė ir P. Kenigienė. Naujoji valdyba jau pasirūpino, kad prieš Vėlines būtų gražiai sutvarkytos ir gėlėmis papuoštos lietuvių katalikų kapinės Oldenburge.

NAUJAS VARPAS

Wehneno stovyklojė keletą metų tikintieji į pamaldas buvo šaukimi, skambinant su plaktuku į gazo vamzdį. Šiomis dienomis stovyklos gyventojų aukomis ir pastangomis buvo pastatytas bažnyčiai naujas bokštelis ir įtaisytas varpas.

AKADEMIJA KRISTAUS KARALIAUS GARBEI

Spalio mėn. 25 d. stovyklos salėje įvyko Kristaus Karaliaus Garbei skirta akademija. Tai dienai pritaikintą paskaitą laikė kun. P. Girčius. Moterų vardu kalbėjo V. Kazirskienė, vyrų vardu Pr. Barteška, jaunimo vardu O. Ašmontaitė ir vaikų atstovo vardu St. Jankauskas. Parapijos choras pagiedojo keletą giesmių, o jaunimas padeklamavo eilėraščių. Prie bažnyčios ir salės papuošimo daug pasidarbavo M. Dubauskienė. Minėjimas praėjo pakilusioje dvasioje, visiems palikdamas gražų įspūdį.

LUBECKAS

Lubecke įvyko lit. vestuvės. Vincas Raudonaitis ir Lena Gustaitė sukūrė gražią lietuvišką šeimą. Prie altoriaus asistavo gausus jaunavedžių bičiuliai.

* * *

Jonas ir Frieda Ivanauskai susilaukė dukros, kurią pakrikštyjo lietuviškais vardais RITA-LAIMUTĖ-MARIJA. Jonas Ivanauskas yra geras, sąmoningas ir labai darbštus lietuvis. Šį mėnesį pradėjo dirbti vienoje firmoje kaip šaltkalvis. Prasidėjus emigracijai, žada išvykti į Ameriką, kur žinomas geradaris p. Anthony Putis, 2548 W. 69th St., Chicago 29, Coock, Illinois sudarė emigracijos dokumentus.

* * *

Evaldas ir Juzė Lipkiai netrukus žada savo naujagimi sūnų pakrikštyti Jonuku. Jie gyvena: Tokendorf uber Kiel, Germany, vieni tarp vokiečių. Savo gimtosios kalbos nepamiršta. Du iš 10-ties jų vaikų — Bronius ir Emilis išvyko į Italiją tęsti savo mokslo lietuviškoje TT. Saleziečių Gimnazijoje. Kita šeimos dalis rengiasi emigruoti į Kanadą pas gimines Kulbokus.

* * *

Vincas ir Helga Blažiai turi du gražius berniukus ir ketina juos krikštyti Petru ir Arnoldu. Vincas gyvena pas uošvius Lubecke prie Mesen Kaserne stovyklos. Lietuvių stovykloje apsilanko ir nevengia lietuviškų parengimų.

* * *

IŠSKRIDO Į J. A. V.

1953.X.29 d. iš Hamburgo per Švediją lėktuvu emigravo pas savo gimines į JAV lietuvis vilnietis Liudas Celna. 1939 metais jis buvo lenkų mobilizuotas ir pasiųstas į frontą. Pakliuvo į vokiečių belaisvę ir čia buvo iki kapituliacijos. Po kapituliacijos vedė Vokietijos danaitę ir gyveno ramiai Lubecko Artillerie Kaserne stovykloje. Nedarbo laikais tarnavo anglų sargybų daliniuose. Dabar žada apsigyventi Chicagoje.

* * *

Mirė Rendsburg'o lietuviškos kolonijos sena gyventoja GRABAUSKYTĖ Julijona 1953. X. 25 d. Gimė Lietuvoje 1884. XII. 10 d.

* * *

Panelė Frida Mauraitytė sėkmingai vadovauja SCHLESSEN'o lietuviškajai seniūnijai. Po poros mėnesių žada sukurti lietuvišką šeimos židinį. Visi lietuviai džiaugiasi, kad Vokietijoje auga mūsų lietuviškų šeimų skaičius.

KRISTAUS KARALIAUS ŠVENTĖ DIEPHOLZE

Kaip ir Lietuvoje, taip ir čia, tremtyje, lietuviai katalikai švenčia Kristaus Karaliaus šventę.

Vasario 16 Gimnazijos moksl. atei tininkai jau seniai ruošėsi šią dieną paminėti. Rytą visi išklausė šv. Mišių ir priėmė šv. Komuniją. Gimnazijos kapelionas pasakė Kristaus Karaliaus šventei pritaikytą pamokslą. Pamaldų metu giedojo bažnytinisGimnazijos mokinių choras.

Po pamaldų buvo vysk. Mot. Valančiaus vardo moksl. at-kų kuopos visuotinis susirinkimas, į kurį atsilankė garbingas svečias MAS Įgaliotinis Vokietijoje med. gyd. Dulskas. Jis sveikino visus ir linkėjo toliau eiti tuo didžiu ir tiesiu at-kų ideologijos keliu. Susirinkimas buvo baigtas bendra malda.

Vakare Gimnazijos salėje įvyko dienos minėjimas. Paskaitą skaitė Dulskas, nupasakodamas šios šventės reikšmę ir reikalingumą. Vėliau sekė meninė minėjimo dalis, kurią išpildė Gimnazijos mokiniai deklamacijomis, gyvuoju paveikslu, Gimnazijos choras sugiedojo dvi giesmes: „O Kristau pasaulio Valdove" ir „Apsaugok Augščiausias".

Po minėjimo visi at-kų kuopos nariai dar liko suruoštame pobūvyje.

TRS.

PRANCUZIJA

LIETUVOS JAUNIMAS STUDIJUOJĄS PRANCŪZIJOJE

Paryžiuje šiais mokslo metais studentų skaičius pasiliks tas pats, nes pasipildo naujais tik baigusiais gimnaziją. Numatoma, kad šiemet studijuos Paryžiuje: Bačkis Ričardas, Baltrušaitis Jonas, Karvelytė Ugnė, Kaširenovaitė Nijolė, Matukaitė Angelika (gilina muzikos studijas), Masiulis Petras, Pabedinskas Leonas. Žada atvykti iš Kanados skulptorė Gaputytė ir dar vienas lietuvis studentas. Šalia jųjų specialias studijas seka Gailius Pranas (tapyba), Huebneris (muzika), ir Strankauskaitė Birutė (vaidybą)

Stud. Klimas Petras išvyko iš Strasburgo Kolegijos ir žada studijuoti Paryžiuje.

Strasburgas. Šiais metais Laisvosios Europos Kolegijoje yra šeši studentai: Brinkis, Jasutytė, Macevičiūtė, Garbačiauskaitė, Šeginskas ir Norkaitis. Pastarasis praėjusiais mokslo metais už pažangumą mokslė gavo Kolegijos skiriamą premiją.

PASAULIO LIETUVIŲ STUDENTŲ ATSTOVYBĖS Amerikos delegaciją sudaro: J. Šmukštys, K. Kudžma, J. Bilėnas, R. Ošlapas, N. Gulbinskaitė. Vokietijoje įgaliotiniu yra J. Norkaitis, Prancūzijoje — R. Bačkis, Australijoje — P. Daukutė, Kanadoje — J. Kibirkštis.

MENININKAI PARYŽIUJE

Vytautas KASIULIS, kuris tik penki metai kaip gyvena Paryžiuje jau ruošia septintą savo kūrinių parodą. Meno kritikai jam priskiria naują savą stilių pasireiškiantį originaliomis formomis.

Š.m. spalio 27 dieną įvyko V. Kasiulio parodos atidarymas STIEBEL Galerijoje 30, rue de Seine ir tęsis iki lapkričio 14 dienos.

Tai pirmoji Vytauto Kasiulio litografijos darbų paroda, kurioje bus išstatyta apie 14 spalvotų litografinių kūrinių. Šalia to dar bus išstatyta keleta paveikslų gouche. Su šia parodo, kaip ir ankstyvesnėmis, Vytautas KASIULIS dar kartą pasirodys su naujais laimėjimais meno pasaulyje.

* * *

Skulptorius MONČYS jau grįžo iš savo povestuvinių atostogų ir ruošia savo darbams projektus. Jis vedė prancūzų skulptoriaus MARTEL dukterį.

* * *

Pasiuntinybės personalo narys Antanas LIUTKUS išvyko į Vokietiją. VLIKe jis eis Užsienių Tarnybos Valdytojo pavaduotojo pareigas. Jo šeima pasiliko Villefranche (Alpes Mat)

— P-lė Bražėnaitė Nijolė išvyko į Ameriką. Ji sustoja Naujorke pas P-lę Kižytę. Paskui ji nori pradėti dirbti savo specialybėje, kaip gydytoja.

* * *

Studijų tikslais iš Amerikos yra atvykęs į Paryžių profesorius John MCKENNA. Jis pasiliks vienus metus Paryžiuje rinkdamas medžiagą disertacijai. Jis yra mielas lietuvių draugas, profesoriavęs Scranton universitete.

ITALIJA

Dipl. Šefą aplankė buvęs prieš karą ilgametis vokiečių garbės konsulas Drezdene, Dr. Rudolf Maron. Jis dabar gyvena Chicagoje. Turėdamas savo banką Vokietijoj, kasmet atvyksta Europon.

* * *

Dailininkės Sofija Pacevičienė ir Irena Pacevičiūtė savo kūrinius išstatė italų dailininkų parodoje, vyketančioje via Margutta dailininkų klubo patalpose.

* * *

Jau ilgesnį laiką Romoje viešipulk. Lanskoronskis su šeima. Jo sūnus baigė inžinerijos institutą, o duktė gimnaziją.

SKAITYTOJU ZODIS

20-JO AMŽIAUS STEBUKLAS

Žodį „stebuklas" vienaip supranta davatka, kitaip kunigas, dar kitaip eilinis žmogus ir gal visai skirtingai — mokslininkas. Bet apskritai stebuklu yra priimta laikyti tokį įvykį, ar tokį veiksmą, kuris dabartiniu laiku ir esamose sąlygose atrodo neįmanomas, negalimas. Bet, laikui bėgant, buvusieji „stebuklai" nestebina net paskutiniojo nemokšos... Bet buvo stebuklų, kurių mokslas neišaiškino per tūkstančius metų ir gal dar praeis daug šimtmečių kol juos pavyks išaiškinti. Bet bus ir tokių įvykių, kurie mokslui bus neprieinami...

Nesileisdamas daugiau į augštą filosofiją — šiuo kart noriu trumpai aprašyti nuodėmingąjį (nes jis nevengia ne tik „čierkos" bet ir „dūmo"!) stebukladarį Daunorą. (Šios vietos redakcijai nevalia pakeisti nė taškeliu! K. V.)

Šio laikraščio redaktoriui yra skirtas mažas (maždaug 8-9 kv. jardų) kambariukas. Iš tikrųjų gi tai tik didelėmis durimis atitvertas salės galas — priestatas. Skaitytojai, tikriausiai, pasakys: „Na, tai kas čia tokio? Tegul džiaugiasi tokia prabanga!" Bet, kantrybės, prašau: dar ne visą pasakiau. Tame pačiame „kambary" randasi ir Centr. Skyriaus biblioteka su jos direktorium pulk. Vidugiriu, kuris čia atlieka visas knygyno operacijas ir priima interesantus. Tame pat „kambaryje" sukrauta atliekamas namų „inventorius" — teniso stalo lentos, sportininkų ar šokėjų keliolika porų batų, kelios kardoninės sąšlavų dėžės. Už suveriamų stiklinių salės durų, kurios „meniškai" pridengtos dėmėta kariška paklode, kad salėje esantieji nematytų jo didenybės redaktoriaus, o jis negirdėtų kaip už tų durų namų gyventojai linksminasi prie galingo radio, repetuoja solistai ir choristai... Redakcijos grindys išklotos tokiais skudurais, per kuriuos einant galima nusilaužti kojas. Pro skudurų skyles pūpsoja popieriaus gniužulai: mat grindys cementinės, atseit, popieriaus pagalba apsisaugojama nuo reumatizmo... Dėl šitokio liuksusinio grindų išklojimo, jų negalima šluoti — iššluotum visą patiesalą... Matinio stiklo sienos vietomis skylėtos. Numanau, kad žiemos metu, jos „uždaromos" tokia pat medžiaga, kaip ir grindų išklojimas.

Sekantį po suvažiavimo ankstyvą rytą mačiau redaktorių, atėjusį suvažiavimo aprašymus rašyti, iš „redakcijos" išnešantį tuščius butelius. Matyt, „redakcijoj" linksminosi naujos geros valdžios išrinkimo proga atstovai ir svečiai. Nežinau, kur jis priima naudingus ir nenaudingus per dieną atsilankančius interesantus, bet kai aš su dar vienu svečiu užėjau, jis pasiūlė man savo kėdę, nes daugiau „redakcijoj" nebuvo. Nežinau, ar jis iš viso turi tiek „drąsos" priimti bet kokį interesantą ši tokiame sašlavyne? Esu matęs visokių „ofisų", bet „Europos Lietuvio" redakcijos patalpa savo išvaizda primena nešvariausią patalpą, kurioje nors esu matęs dirbančius žmones!

Išėjęs galvojau: jei tokiose sąlygose išeina tokio lygio laikraštis, prie kurio dirba vienas šmogus, tai iš tikrųjų tikras 20-tojo amžiaus stebuklas!

Kažin, ar Centro Valdyba, nors Vėlinių proga, negalėtų padaryti dvasinio apmąstymo ir surasti redaktoriui ramų kambarėlį Lietuvių Namuose? Juk minėtose sąlygose kiti negalėtų nė futbolo pool'u užpildyti, o redaktorius turi ne tik redaguoti, bet dažnai ir prirašyti „Europos Lietuvį"!

Atrodo, kad čia tik reikia suprasti reikalą ir šiek tiek geros valios. O juk — ... „ramybė žemėje geros valios žmonėms"! *K. Valteris*

P. S. Prašau šį „religinį" straipsnį spausdinti toks, koks yra, nes man, kaip gydytojui, rūpi žmonių sveikata... Jei jo nespausdinsite, sankcijomis rasiu priemonių. ... V. K.

GERB. REDAKTORIAU

Labai nustebau išgirdęs iš savo kaimyno, grįžusio iš atstovų suvažiavimo Londone, kad dėl mūsų laikraščio „Europos Lietuvio" likimo atstovai nieko nesugalvojo ir ne nutarė, kaip jį išvesti iš finansinių sunkumų. Padidinti s-gos nario mokestį, esą, negalima, pusė narių, girdi, išlakstysią. Pakelti laikraščio kainos irgi negalima, nes skaitytojų sumažėsią. Sumažinti laikraščio, apsidėti kontribucijomis, taip pat negalima, neišeina, nepatogu negražu...

Tai kas gi, pagaliau, patogu? Ar, ko gera, gal bus „patogu" iš viso neturėti laikraščio, kuris dėl mūsų „patogumų" turės užtrokšti skolose, kaip jau ne vienas lietuviškas laikraštis yra užtroškęs? Man atrodo, kad reikėjo ir kainą padvigubinti ir kontribucijomis apsidėti ir nario mokestį padidinti. Laikraščio gyvybė turi būti garantuota. Mažomis rinkliavėlėmis mes jį kaip vaiką, tik už rankelės palaikysime, bet pats tvirtai bėgioti jis tol nepradės, kol jo pajamos bus mažesnės už jo būtiniausias išlaidas.

Priemonių ir būdų mūsų laikraščio būklei sustiprinti yra įvairių, tik reikia noro. Noro, ir dar kartą noro!

Vienos dainos žodžiai sako: „O mes čia sustoję stebuklų tik laukiam, kada mūs šalelėj aušrelė prašvis"... Ar šiuo atveju mes elgiamės kitaip? Stebuklo laukiame, bijodami per savaitę netekti poros penų. Ak, dievaži, „nepatogu" ir rašyti!..

Su geriausiais linkėjimais ir pagarba.

Bronius Grigas, Wellingborough.

JEI ESI EUROPIETIS - UŽSISAKYK „EUROPOS LIETUVĮ"!

KAIP LIETUVIAI „MIRDAVO“

(atkelta iš psl. 2.)

lus, anot jo paties, artojams šv. Jono bažnyčioje, vidudieniais taipgi lietuviškai Katedroje, o vakarais lietuviškai aiškindavo šv. Evangeliją šv. Ignoto bažnyčioje?

Koeppeno korespondentai (kaip jau žinoma, vietos klebonai) pranešė, kad 1857 m. pačiame Vilniuje šv. Jono, šv Dvasios, šv. Jokūbo, šv Rapolo, šv Petro ir Povilo ir Bernardinų parapijose gyveno lietuviai ir lenkai. Jei lietuviai išvardijama pirmieji, vadinasi, jie sudarė daugumą. Lietuvių „mirtį“ iš kitos kertės paaiškina ir tokia 1897 m. surašymo pozicija.

Tuo metu Vilniuje jau buvo 42.933 (arba 24,3% visų gyventojų) atvykėlių. Iš jų tik 5.238 iš lietuviškųjų gubernijų, kiti iš už Lietuvos ribų: 35.903 iš Rusijos gilumos ir 1.702 iš etnagrafinės Lenkijos

Patys lenkai 1919 m. lietuvių terado 2,3% (arba 2.920 žmonių). Bet užtat lenkų... per 70 proc. Ir trimitavo žandarai, iš reikalo persivilkę statistikos vedėjų rūbais... Ir visai teisus F. Kirša 1931 m. „Lietuvos Aide“ rašęs štai ką:

— Pastatykite Vilniuje 3 divizijas kinų kariuomenės, teužima kinai visas valdininkų vietas, teišdalina keletą dvarų kinams, tepaskiria vyskupą kiną ir tepavaldo 10 metų, Vilniaus nepažinsi, nes kas antras žmogus bus kinas.

P. Klimas šiaip mokslo dalykuose šaltas ir ramus, bet, priėjęs 1897-1909 m. gyventojų surašymus, nebe susilaiko nejukterėjęs:

„Antai, Kauno gubernijoj prieš 60-tuosius metus parapiniai sąrašai ir visi kiti apskaitymai lenkų parodo dar tik 2,8 proc. — 3,1 proc., tuo tarpu 1897 m. sąraše jau net 9,04%. Nesant jokios žymios čionlenkų imigracijos, išeina, jog visų gyventojų per metus būta paūgėta po 1,28 proc., gi gyventojų lenkų net po 4,02 proc. Dar ryškesnis yra tas „vislumas kai kuriose Vilniaus gubernijos dalyse. Antai, Vilniaus apskrity per 12 metų (1897-1909) terodo lenkų net 4 kart tiek priaugus, būtent — visų gyventojų skaičiuje vietoj 12,1 proc. net ligi 48,49 proc. Jeigu mes paimsime dar 1916 m. vokiečių valdžios sąrašą, kurio lenkai taip džiaugiasi, tai minėtas vislumas, jeigu nežinotume jo tikrųjų priežasčių, iš tikrųjų galėtų Lietuvos lenkams biologijoje uo atžvilgiu, rasit, pirmą vietą suteikti“.

LIETUVOS LAIVŲ KAPITONAI

Jūrų kapt. Zigmas Domeika, plaukiojęs Venecuelos tanklaivio "Linda“ kapitonu, pasidarė Sears and Roebuck de Venezuela bendrovės akcininku ir paskirtas tos b-vės centrinių sandėlių direktorium.

Buvęs Lietuvos Baltijos Loydo laivų kapitonas Antanas Šimkus jau ketvirti metai plaukioja „Esso Shipping Co.“ tanklaiviu. Po 3 mėn. kelionės grįžta į Brooklyną, kur savo šeimoj praleidžia 4 savaičių atostogas.

Kapt. leit. inž Povilas Labanauskas, paskutinysis mūsų mokomojo karo laivo „Prezidentas Smetona“ vadas, ir buvęs „Jūros“ žurnalo bendradarbis, dabar yra Voice of America lietuviškosios programos redaktorium New Yorke.

Dr. Mykolas Slapšys, baigęs jūrininkystės mokslus Neapolyje, Instituto Universitario Navale, buvo nuvykęs į Kolumbiją. Neseniai persikėlė į JAV ir apsigyveno N. Yorke. Dabar eina L. J. S-gos reikalų vedėjo ir sekretoriaus pareigas.

Jūr. kapt. Bronius Krikštopaitis, buvęs pirmojo Lietuvos Baltijos Loydo laivo „Maistas“, vėliau, „Marijampolės“ ir „Kauno“ kapitonas, dabar gyvena Chicagoje.

Jūr. kapt. Stačinskas, baigęs navigacijos mokyklą Stettine ir plaukiojęs karo metu vokiečių prekybos laivyne šturmanu, atvykęs į JAV., apsigyveno Brooklyne, N. Y.

Jūr. kapt. Albinas Kudirka, baigęs jūrų mokyklą Marselyje, Prancūzijoje, daugiau kaip 10 metų išplaukiojo įvairių valstybių prekybos laivynuose. Kurį laiką padirbęs vienoje laivininkystės bendrovės kontoroje New Yorke, neseniai vėl išplaukė į jūrą JAV laivu.

„T. Žodis“

* * *

Glasgovas. Iš Arbroath uosto, rytinėje Skotijoje, išplaukė gelbėjimo valtis, išgirdusi jūros SOS pagalbos ženklus. Jūroje gelbėjimo valtis nieko nerado. Grįžtant, išėlusios bangos apvertė valtį. Iš septynių įgulos narių, tik vienas išsigelbėjo.

DBLS ATEITIES PLANAS

IŠ TATYBOS PIRM. P. VARKALOS PRANESIMO

Praeityje visada buvo ruošiami platūs planai, daromi dideli užsimojimai, skelbiamos gražiai frazuotos deklaracijos, tačiau gyvenimas parodė, kad tik maža tų didelių užsimojimų dalis buvo įmanoma praktiškai įgyvendinti. Todėl šiais metais Taryba jokio plano neparuošė, manydama, kad pagrindinė veikimo apimtis yra aiškiai nusakyta Sąjungos Įstatų paragrafuose I, II ir IV.

Turint galvoje Centro Valdybos pranešimą ir vėliau sekusias diskusijas, Taryba laiko savo pareigą patiekti suvažiavimui konkrečius pasiūlymus, kuriuos priėmus, naujoji Centro Valdyba galėtų vadovautis ateityje. Pagrindinius uždavinius galima nusakyti sekančiai:

1). Daryti visa, kad išsklaidžius vyraujantį susirūpinimą dėl DBLS ateities. Šito siekti sekančiais būdais: glaudesniu tarp skyrių ir Centro ryšių palaikymu, skatinant skyrių iniciatyvą ir pastangas, tiek lietuvybės išlaikymo, tiek kultūrinės veiklos klausimuose.

2). Sutvarkyti S-gos finansinę būklę. Turint galvoje Suvažiavimo nutarimą perimti Lietuvių Namų B-vės kontrolę DBLS tiesioginėn žinion, t. y., dalį finansinės atsakomybės už DBLS kultūrinę ir kitokią veiklą užkrauti Namų B-vei. Nors Namų B-vė ir dabar daug padeda S-gai, tačiau svarstydami S-gos finansus, negalime planuoti, nes neturime pakankamai informacijų apie Namų B-vės finansinę padėtį. Planuojant bendrai, atsiras didesnės galimybės racionaliau organizuoti finansinius reikalus. Atsižvelgiant į laikraščio leidimo nuostolingumą, dėti visas pastangas, kad nuo N. Metų „E. Lietuvis finansiniai išsiverstų iš gaunamos prenumeratos ir kitokių pajamų. Baigus dabartinį vajų, jo dydį ir leidimo apimtį patvarkyti pagal finansines išgales;

3). Susidariusių skolų likvidavimas.

Stengtis grąžinti kuogreičiausiai dabar turimas skolas, nurašant tų skolų padengimui susidariusias atsargas iš surinktų įvairiems reikalams aukų. Turint galvoje, kad EL leidimas yra visų Europos lietuvių reikalas, prašyti skolų grąžinimą atidėti ilgesniam laikui. Taip pat pravesti skyriuose ir visose liet. organizacijoje šiame krašte lėšų sutelkimo vajų.

Žinant, kad C. Valdybos, kokios sudėties ji bebūtų išrinkta, nariai negalės pašvęsti visą laiką S-gos darbui, būtina surasti artimoje ateityje tinkamą asmenį — reikalų vedėją, kuris pasišvęstų DBLS ir Namų reikalams. Patobulintų S-gos administracinį darbą, padidintų namų pajamas. Atitinkamai sutvarkius S-gos administraciją, padidėtų pajamos iš narių mokesčio, susidarytų tampresnis ryšys tarp Centro ir skyrių. Daugiau pasistengus, reikia padaryti Lietuvių Namus jaukesniu centru Londone, racionalizavus administraciją, geriau paruošiant ir dažniau organizuojant įvairius pobūvius, ne tik padidėtų Namų B-vės pajamos, bet taip pat atsirastų geresnės galimybės mūsų tautiečiams dažniau paviešėti lietuviškoje nuotaikoje ir tuo pačiu atitolti nuo svetimųjų įtakos.

Žinome, kad daugelis kitų tautybių tremtiniai, gyvena emigracijoje, turi savo spaustuves, kurios pelningai eksploatuojamos, iš pelno palaiko savąją spaudą. Žinoma, jos yra turtingesnės ir turi apyvartos kapitalus. Mums reikėtų ieškoti lietuvių tarpe to kapitalo paskolų forma. Turint galvoje, kad tokios paskolos galėtų būti tikrai garantuotos. Namų B-vės nekilnojamas turtas šiandien jau yra stambus. Neabejotina, kad šiame krašte yra daug lietuvių, laikančių savo sutaupas už menkus procentus anglų bankuose ar paštuose. Jie, jei bus visiškai užtikrinti paskolas atgauti, sutiktų paskolinti, juo labiau, kad B-vė mokėtų žymiai didesnį procentą, už tą, kurį jie gauna laikydami pinigus pašte. Tokie asmenys lietuviškam reikalui visada paskolintų, nebijodami rizikos. Tą klausimą Lietuvių Namų B-vė turėtų apsvarstyti ir, turėdama apyvartai kapitalo, galėtų visiškai kitaip verstis.

Tokie tad turėtų būti konkretūs uždaviniai ateinantiems metams. Sąjungos tikslai yra aiškiai nusakyti jos įstatuose, ir juos visi turime įgyvendinti. Sąjunga taip pat turi remti kur tik galima mūsų veiksnių — tiek VLIKo, tiek Diplomatų darbą, palaikyti glaudžius ryšius su Europos Lietuvių Bendruomenėmis.

Jei šituos konkrečius planus įvykdysime — nebus kalbų ir baiminimosi dėl mūsų gražiai veikiančios organizacijos.

RAUDONUJU TVIRTOVES ITALIJOJE

Kada kalbama apie komunistus Italijoje, manoma, kad jų daugiausiai yra ten, kur žmonės vargingiausiai gyvena, t. y. apie Neapolį, pietų Italijoje ar Sicilijoje. Bet kaip tik tose srityse komunistų veržimasis nėra toks baimę keliąs, kaip kad kitur. Taip pat ir tikrai pramoningose srityse, kaip Torinė ar Milane raudonųjų laimėjimai yra labai riboti. Absoliuti komunistų tvirtovė yra tikrai savo žemės derlingumu palaiminta Po upės lyguma: Reggio Emilia, Bologna, Ferrara. Paskutiniųjų rinkimų metu už komunistus balsavo 472.572 asmenys, prieš 343.232 krikščionių demokratų. Panašus santykis yra ir Modenoje su 356.938 komunistų ir 345.361 balsais krikščionių. Daug rūpesčio komunistai sukelia Sienoje ir Arezzo apylinkėse su 206.176 balsais prieš 151.018 krikščionių demokratų. Panašūs daviniai yra ir iš Perugia, Terni (Toskanoje), Florencijoje. Pisoje ir Livorne. Trijuose milijoniniuose miestuose, kaip antai Romoje, Milane ir Torine komunistai ir kairieji socialistai (nuoširdžiausi komunistų bendradarbiai!), kartu sudėjus, nepajėgė perviršyti vienų krikščionių demokratų balsų. Kaip skirtingai balsai yra pasiskirstę atskiromis sritimis, matome iš mažo pavyzdėlio: Verona, Rovigo, Vicenza apylinkėse visai arti garsiojo „komunistinio trikampio“ Po lygumoje, krikščionys demokratai vieni surinko 734.191 balsą prieš 189.022 komunistų. Daug kas bando šį faktą aiškinti vien iš socialinio taško išeidamas. Jei kur kitur komunizmas yra daugiau ekonomiško pobūdžio tai apie Italiją pilnai to pasakyti negalima. Tiesos daug yra ir, gal būt, 51 % visų priežasčių, kodėl žmonės balsuoja už komunistus, yra ekonominės. Bet tai neviskas. Atrodo, kad ir dvasiniai aklam turėtų būti aišku, kad komunizmas nėra vien ekonominė — politinė partija, bet užsimas kavusi naujoji *išganymo religija,* kuri žmogui kuo didesnę palaimą žada šioje žemėje. Kiek savęs apgaudinėjimų ir burtų yra primaišyta (procentualiai italų liaudis yra gana tamsoka!) prie politinių vilčių, sunku įsivaizduoti. Tose srityse tik neapsakomai didelė religinė ignoracija išaiškina tokį smarkų komunistų laimėjimą, kadaise žydėjusiose katalikiškose srityse. Kiekvieną rimtą italą kataliką tokie vardai kaip Emilia, Toskana ir Umbrija (centro Italija) nuteikia nejaukiai, nes su jais yra susijęs raudonojo triumfo šauksmas. Suprantama, kad didelė dalis balsuotojų už komunistus bei socialistus dar nori būti Katalikų Bažnyčios vaikais. Tačiau jie nesutinka, kad Markso ir Lenino mokslas nėra suderinamas su krikščioniškuoju apreiškimu bei Katalikų Bažnyčios doktrina. — Daugelis balsavusiųjų už komunistus sukapituliavo prieš neapsakomai didelę propagandą. Kas lankėsi Italijoje priešrinkiminiame laikotarpyje, tas negalėjo atsistebėti nepaprastu plakatų ir kitokio popieriaus „karu“. Gėda ir nesąmonė yra suteikti lygias teises gėriui ir blogiui. Bet vardan demokratijos (gal neteisingai suprastos) Italijoje tas niekšingas dėsnis yra šimtu procentų įgyvendintas. Daugeliui užsieniečių turistų net kvapą užėmė milžiniški komunistų plakatai pačioje Romos širdyje. — Žinoma, socialinės reformos yra būtinai reikalingos ir ką padarė geros atminties buvęs premjeras De Gasperi, tai tik kelių lašai į kibirą. Italija atsistatė gelžinkelius, viešbučius turistams, prisitiesė kelių su amerikiečių suteikta pašalpa. Daug tų pinigų nubiro į šalį, prisiminus nepaprastą itališkąjį biurokratizmą. Daug dolerių buvo panaudota privatiems reikalams. Ar daug gavo paprastas žmogus? Visai nesistebiu, kad net visi vienos naujai pastatytos darbininkų kolonijos darbininkai balsavo už komunistus. Tas viskas tegali reikšti viena: socialinė politika Italijoje turi būti radikaliai pakeista. O kiek neteisybių mokesčių sistemoje! Įsivaizduokite, pieno negalima iš kaimo atvežti parduoti į Romą be muito. Monopolis! Gyvenimo lygis yra būtinai keltinas. Ne tik darbininkijos, bet ir viduriniojo luomo. Ir Italijoje kaip ir kitur, kur specialistas darbininkas, jei tik jis turi darbo, gyvena geriau nei gimnazijos mokytojas. Tačiau komunizmas vien tik augščiau išvardintomis priemonėmis nenugalimas, nes niekas žmogui negalės suteikti to, ko komunizmas prižada. Žinoma, tai tik ir lieka pažadai. — Katalikų Bažnyčia ekskomunikavo visus komunistų vadus bei agentus, išskirdama juos iš Bažnyčios. Vyskupai prieš rinkimus visur išaiškino žmonėms katalikybės ir komunizmo nesuderinamumą. Galima, kad dėl to daugelis susilaikė balsuoti už raudonuosius ir kaikuriuosius socialistus Bet vistik milionai italų atsakė į šį viešą spėjimo balsą atviru nepaklusnumu. Yra labai liūdnas ir rimtas dalykas, jei vyskupo žodis nevisai tikėjimą praradusiam žmogui daugiau reiškia nei komunistų partijos lyderio. Yra jau atgyvenęs priekaištas, esą Katalikų Bažnyčia yra turtingųjų pusėje. Kunigų neturtas tose komunistinėse srityse yra tiesioginis. — Bus reikalinga tikrai didelio stebuklo ir daug šventų sielų tiems vidurinės Italijos gyventojams atversti. Kitaip ši komunistų pergalė gali reikšti ne ką kitą, o kaip tik masinį žmonių atpuolimą nuo tikėjimo, kuris jau sekančiose kartose ryškiai pasirodytų.

Kun. A. Nekrašas.

„TESK, JAUNASAI LIETUVI“

„Ateities uždangos pakelti aš neturiu tiesos. Jos tau žinoti nevalia, bet tikėk: marūs yra tik kūnai, dvasia nemari. Ir kol ji taip skaidriai šviesi ir stipri, kaip pas tave ir šimtus, tūkstančius panašių į tave, mūsoji tauta pakils naujiems žygiams“ — Vaidilos žodžiai jaunajam skautui, naujame A. J. Kaulėno veikalėlyje — „Mūsų darbai ir mūsų mintys Motinai Tėvynei“, kurio premjerą Londono lietuviai turėjo progos matyti Soc. Lietuvių Klubo scenoje, spalio 25 d.

Tyliai, be didelio garso, be reklamos, keli Londono lietuviai skautai ir skautės, vadovaudami vyresniųjų, talkininkaujami vieno kito vaidilėčio „profesonalo“ aktoriaus, rinkdavosi vakarais repetuoti A. Kaulėno, gal būt, specialiai jiems parašyto 3-jų paveikslų skautų stovyklos vaizdelį.

Žinia, tėvai zirzdavo ir nenoromis leisdavo mažuosius „aktorius“ repeticijoms, juo labiau, kad jos šeštadieniais ar sekmadieniais užsitęsdavo iki vėlaus laiko, o be to, kelionės išlaidoms jauniesiems „aktoriams“ reikėdavo papildomų pajamų, kurių, kaip žinia, jiems sunkiausiai sukombinuoti, juo labiau, kad ir Kalėdos čia pat...

Bet... „nebeužtvenksi upės bėgimo“..., kai aštuonerių ar keturiolikos metų „aktorius“ paragauja scenos burto, kai jis jaučia, kad už mėnesio į jį bus atkreiptos visos salės akys, kai jo į jo jauną ir nesužalotą sielą senas Vaidila, tarsi Kalėdų senelis, prabila šitokiais žodžiais“ — Aš vaidila! Tavųjų ir manųjų karalių, tavųjų ir manųjų didvyrių dainius ir tautos, tos pačios lietuvių tautos, kuri buvo, yra ir bus dvasinės stiprybės sargas... Mano galia yra lašas prieš Praamžių galių galią, bet jei tova norai neprieštaraus jo valiai, klausk ir prašyk manęs“... tada nebesulaikys tėvai nuo repeticijų, nes tas jaunasis aktorius jau užburtas pasakos, užburtas jėgos, kurios, deja, mes, suaugę, nebemokame suprasti...

Premjeron susirinkę žiūrovai, žinodami aktorių jėgas, žinia, iš anksto buvo nusiteikę atleisti vaidintojams ir režisoriui už nepasisekimus... Bet vos pirmajam veiksmui įpusėjus, žiūrovas buvo „nusiminęs“, kad jo spėliojimai ir lūkesčiai — apvilti: ne tik gražios, išbaigtos dekoracijos, vykstąs scenoje veiksmas, gyvi dialogai, bet ir aktorių vaidyba nuo pat pirmojo sakinio žiūrovus įtikino, kad jiems „nereikia drebėti“.

Antrasis paveikslas — „Sapnas“ žiūrovą netikėtai iš tik ką matytos tikrovės, perkelia į jaunojo skauto lietuvio viziją — sapną, kurio gilus patriotinis motyvas, prasmingi Vaidilos, Riterio ir Šarūno žodžiai, suvysto salę. Užgesta rūkorių pirštuose nuspausta cigaretė, dažniau girdimas nosinėmis „gydymąsis nuo slogos“, lyg ūmai, visi būtų susirgę taliga...

Kai antroji scena baigiasi, kai už sidega šviesa, valandėlė salėje ramu: žiūrovas dar nenori pabusti iš to sapno, nori gyventi tąja vizija, paklausti visa žinančio Vaidilos, ar ir jis šią valandą negalėtų rasti savo laimės, tokios skaidrios ir tokios gražios. Jis, žiūrovas, lyg tas Šarūnas pabudęs iš sapno, dairosi salėje, ir jam skauda širdį, kad tiek daug brolių ir sesių, niekada nebesapnuos šitokio sapno...

Trečiajame veiksme — grįžtame tikrovėn, — skautų stovyklon. Tik žiūrovas, po antrojo veiksmo dar negali atsipeikėti. Greta sėdėjusi ponia klausia manęs:

— Kiek laiko?

— Aštuonios...

— Kaip gaila! Jei krautuvės būtų dar atdaros, lėkčiau ieškoti autoriui gėlių, o aktoriams saldainių... Šitokio veikalėlio ir šitokio vaikų vaidinimo tremtyje nesu mačiusi...

Iš tikrųjų gaila, kad tos krautuvės sekmadienį uždarytos... Bet šį vaidinimą dar kartą matys Nottinghamo lietuviai, lapkričio 28 d. Tikiuos, kad ten bus ir gėlių, nes tiek autorius — režisorius A. Kaulėnas tiek jaunieji aktoriai šito nusipelnė.

Aitvaras

HITLERIS SU MUSOLINIU SVENTUJU TARPE

Graz'o, (Austrijoje) vienoje bažnyčioje žmonės nustebo, kai šv. Mišių metu, pažvelgę į naujai išdažytą vitražo langą, kur prie Nukryžiuotojo pamatė Hitlerio ir Musolinio atvaizdus.

Hitleris gerokai susenęs ir susiraukęs, o Musolini plačiai išsišiepęs. Tie du mirę diktatoriai sukėlė mieste tikrą audrą. Pasipylė komentavimai, įtarimai, spėliojimai ir įvairūs gandai. Tada prof. Albert Birkc, vienas garsiausių Austrijos vitražų tapytojas, paaiškino, kad jam, piešiant nukryžiavimo scenas, visiškai atsitiktinai išėjo divejų veidų panašumas į Hitlerį ir Musolinį. Šitai pastebėjęs, jis dar daugiau juos paryškinęs, pridėjęs svastikos ženklą prie Hitlerio apsiausto. Jis nuspręndęs, kad Hitleris su Musoliniu taip pat turį dalyvautį nukryžiavimo scenoje, kaip šių laikų krikščionybės persekiotojai.

Bažnyčios klebonas palaikė meninką, tvirtindamas, kad esą senas paprotys jo bažnyčioje pavaizduoti istorines figūras. Jis neprieštaravęs prof. Birkės sumanymui Hitlerio ir Musolinio panašumais pavaizduoti antikristą, kovojantį su krikščionybe ir tikėjimu.

SPORTAS

Veda V. Steponavičius

KOVAS — USAF

Po vasaros atostogų, šio mėn. 5 d. „Kovas“ vėl pradėda naują krepšinio sezoną, pirmose rungtynėse susitikdamas su Manchesterio YMCA II-ra k-da.

Priešpirmenybinėse rungtynėse, spalio 31 d. koviečiai išbandė savo jėgas su amerikiečių lakūnų komanda.

Pirmas kėlinys pradedamas atsargiai ir per 3 pirmąsias minutes nė viena k-da nepadaro metimo. Pirmas kėlinys baigiamas 19:17 amerikiečių naudai.

Antrame kėlinyje koviečiai pradeda žaisti geriau ir penkios minutės iki pabaigos persveria pasekmę savo naudai. Gynėjai padaro porą klaidų ir amerikiečiai aplygina pasekmę, bet nepajėgia persverti pasekmės savo naudai.

Rungtynes laimi KOVAS 38:37.

Žaidė ir taškus pelnė: Tamoliūnas — 12, Puzinas — 11, Dambrauskas — 10, Aleknavičius — 2, Steponavičius — 1.

* * *

Anglijos ir buv. pasaulio vidutinio svorio bokso meisteris R. Turpin, kuris pralaimėjo rungtynes pasaulio meisterio vardui prieš Carl „Bobo“ Olson (Amerika) vien tik dėl savo nepakankamo pasiruošimo. Jis tikisi vėl susitikti su Olsonu sekančiais metais birželio mėn. Šią savaitę Turpinas New Yorko policijos areštuotas už negrės Adelės Daniels (24 m.) sumušimą. Adelė buvo Turpino draugė. Teisme Turpinas kvatojosi, kai jam tie kaltinimai buvo perskaityti. Jo gynėjas tvirtina, kad Turpinas šito nepadaręs, nes, girdi, ir sumušimo žymių nėra.

* * *

Anglijoje su dideliu susidomėjimu laukiama futbolo rungtynių tarp Anglijos ir Vengrijos komandų. Vengrų k., kuri laimėjo 1952 m. Olimpijados meisterio vardą yra laikoma viena geriausių futbolo komandų Europoje. Rungtynės įvyks šio mėn. 25 d. Wembley stadione.

* * *

Norvegas Boysen pasiekė naują 1000 metrų bėgimo pasaulinį rekordą. Jo laikas — 2 imn., 20,4 sek.

* * *

23 vyrų ir 23 moterų krepšinio k. varžėsi dėl Sovietų Sąjungos krepšinio meisterių vardo. Vyrų grupėje meisterio vardą laimėjo Tifliso „Dynamas“, antroji vieta teko pereitų metų meisteriui CHSA ir trečią vietą gavo lietuvių komanda ŽALGIRIS. Moterų visas tris pirmąsias vietas laimėjo Maskvos moterų komandos.

ATSIUSTA PAMINETI

Juozas Švaistas „ELDORADO“. Apysakaitės ir vaizdeliai iš Lietuvos ir tremtinių gyvenimo. Išleido „Bendrija“, Hegelstr. 6. Hannover, Germany. Kaina 7 šil.

Ora pro nobis, J. Gliaudos premijuotas romanas. Išleido Draugo bendradarbių klubas. Kaina 4.00.d. Žmonijos likimas Šv. Jono apreiškimo knygoje. Kun. Vyt. Bagdonavičius, MIC. Išleido Lietuviškos knygos klubas (2334 So. Oakley Ave., Chicago 8, Ill.) 406 psl. Kaina 3.50 dol.

Vilnius tarp audrų. Jeronimas Cicėnas. Terros leidinys. 564 psl. Kaina 5.00. dol.

VIŠAI NAUJA IR ĮDOMU

J. Jankus — Po Raganos Kirviu — 10šl. 6d. Dostojevskis — Nusikaltimas ir Bausmė — 22šl. Gliauda — Ora Pro Nobis premijuotas romanas — 29šl 4d. P. Andriušis — Anoj Pusėi Ežero — 10šl. 6d. J. Švaistas — Eldorado — 7šl. 6d.

Šias knygas jau galima gauti pas Dainorą Daunoraitę, 49, Thornton Ave. London. W. 4.

Londono Liet. Sporto ir Soc. Klubas, 345a Victoria Park Rd. š. mėn. 14 d., 6,30 val. rengia

KLUBO VAKARIENĘ

Mieli svečiai staliukus gali užsisakyti iš anksto pas Z. Jurą.

Groja geras orkestras. Vakarienės metu šokiai ir žaidimai.(2)

SKELBIMAI

NIDOS spaustuvei reikalingi du darbininkai — mokiniai. Pageidaujama jaunesnio amžiaus (16 — 30m.) Norintiems parūpinamas butas. Proga išmokti vertingo spaustuvės amato.

Veikianti lietuviška įmonė nori išplėsti veikimą. Lietuvis, turįs šiek tiek sutaupų ir sutinkąs paskolinti vienėriems metams, gali gauti darbą ir butą. Ir taip pat išmokti labai vertingą amatą. Suinteresuoti prašomi rašyti: „E. Lietuvis“, 43, Holland Park, London W. 11. adresuoti: Įmonei.

PIGIAI IŠNUOMOJAMAS NAMAS

neskaitlingai lietuvių šeimai Northamtonshire apylinkėje. Geras darbo pasirinkimas. Teirautis raštu: Mr. A. B. C., 43, Holland Park, London W. 11.

Inžinierijos fabrikui reikalingi darbininkai (liejykla ir mašinų skyrius) vakarų Anglijoje. Viengungiams vyrams parūpinama išlaikymas ir kambariai hostelyje.

Angliškai rašyti: Employment Departament, R.A. Lister and Co. Ltd., Dursley, Glos.

Europos LIETUVIS

(Buvęs „Britanijos Lietuvis“)

THE LITHUANIAN WEEKLY

Leidžia — DBLS Centro Valdyba su Europos Lietuvių Bendruomenėmis, kurias atstovauja: Pr. Zundė — Vokietija, J. Masiulis — Prancūzija, J. Dėdinas — Belgija, A. Paulaitis — Šveicarija, J. Lingis — Švedija, S. Lozoraitis (jun) — Italija, A. Galkus — Olandija, A. Bričkus — Danija ir A. Gliornetas — Austrija.

Red. **Br. Daunoras.** Redakcijos ir Administracijos adresas: 43, Holland Park, London, W.11 Telf. PARk 9699.

Redakcija raštus taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams — 35 šl. 6 mėn. — 20 šl. 3 mėn. — 12 šl. Užsienyje metams — 6 doleriai.

Skelbimai: spaudos eilutė arba jos vieta — 1 šl.

Adreso pakeitimas — 1 šl. Paskiras numeris — 1 šl.

Spausdina NIDOS spaustuvė, 3, Southern Row, W.10.

Printed by NIDA Press, 3 Southern Row, London, W.10.